

Zpravodaj

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel

3/2026

„Z laborantky etnoložkou“ Rozhovor s Veronikou Beranskou

Lidové léčitelství, krajanské tradice, vzpomínky pamětníků i každodenní život volyňských a černobylských Čechů patří k tématům, kterým se dlouhodobě věnuje etnoložka Veronika Beranská z Etnologického ústavu Akademie věd České republiky. O své cestě k etnologii, výzkumu i inspiraci pro svou práci se s námi podělila v následujícím rozhovoru.

Vaší domovskou institucí je Etnologický ústav AV ČR. Jak jste se dostala zrovna ke studiu etnologie?

Spíše oklikou. Odmala mě bavilo studium humanitních oborů a vždycky mě lákala Filozofická fakulta. Po studiu na střední škole (které bylo mimochodem zdravotnického zaměření – lékárenská laborantka) a po pár letech praxe v lékárně jsem měla stále touhu studovat, poznávat nové věci a nabývat nové vědomosti. Ale protože jsem už pracovala, nechtěla jsem nastoupit na denní studium, a tak jsem hledala obory na Filozofické fakultě, které se daly

studovat dálkově při práci. A takové studium jsem našla právě v oboru sociokulturní antropologie na Filozofické fakultě v Plzni a od toho už pak byl jen krůček k pokračování ve studiu doktorského studijního programu Etnologie v Praze na Karlově univerzitě.

Důležitá otázka ve vztahu k vašemu odbornému zájmu – máte volyňské předky?

Nemám, nebo o nich alespoň nevím. Můj zájem o volyňské Čechy byl čistě náhodný a mohla za něj souhra okolností, když jsem začínala pracovat v Etnologickém ústavu. Ještě při studiu jsem si přivydělávala participací na terénních výzkumech a zrovna v letech 2008–2011 se řešil projekt Grantové agentury Akademie věd ČR, jehož hlavním tématem byla identita a sociabilita migrantů z bývalého Sovětského svazu, kde hlavní skupinu tvořili tzv. černobylistí Češi (tedy krajané, kteří se navraceli v rámci humanitárně zaměřené reemigrace

PIETY
ZA ČESKÝ
MALÍN

NOVÝ MALÍN

v sobotu
11. července
od 11 hodin

ŽATEC

v sobotu
18. července
od 10 hodin

Dubnová schůze předsednictva Ze života SČVP

Pozvánka na pietu v Žatci

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, z.s., region Žatec pod záštitou starosty města Žatce Ing. Radima Laibla, CV SČVP Praha, Město Žatec, KVV Ústí nad Labem, Vojenská posádka Žatec Vás zve na pietní akt 83. výročí vypálení Českého Malína na Volyni v sobotu dne 18. července 2026 od 10 hodin k památníku u hřbitova v Žatci.

Program:

10:00 kladení věnců

10:30 přivítání

10:35 hlavní projev

10:45 modlitba za oběti

10:55 zdravice hostů

11:05 závěr

Současně zveme na:

11:15 položení květin k bustě Dr. Edvarda Beneše na Kruhovém náměstí v Žatci

11:45 uctění památky Libuše Mrázkové u pamětní desky v Žatci Podměstí

13:00 oběd v Chrámu chmele (nutná rezervace)

14:00 volný program

Zájemci o oběd v Chrámu chmele se přihlásí do 7.7.2026 na tel. 415 710 734 nebo na e-mailu: scvp.zatec@seznam.cz.

Příspěvek na oběd je 100 Kč.

Pozvánka na zájezd Žatec – Tachov

Výbor regionu Žatec připravuje zájezd zveřejněný ve Zpravodaji č. 2/2026 na druhé straně.

Termín od 11. do 13. září 2026. Odjezd ze Žatce přes Podbořany a Plzeň. Ještě je k dispozici několik míst. Navštívíme Klášter Kladruby, zámek a loretu v Boru u Tachova. V sobotu setkání se členy regionu v restauraci Baileys v Tachově, v neděli dopoledne Jízdárna Světce, odpoledne zámek Valeč. Cena 2000 Kč pro členy regionu, 2300 Kč pro ostatní. Zahrnuje ubytování 2 noci se snídaní a dopravu. Vstupné, obědy a večeře si uhradí účastníci.

Zájemci necht' se přihlásí na telefonu 415 710 734 v pondělí od 10 do 12 hodin nebo e-mailem na adresu: scvp.zatec@seznam.cz.

Platbu uhradíte do 25. června na účet 247654268/0300, do zprávy uveďte jméno a příjmení, nebo v hotovosti v kanceláři. Pokyny k odjezdu obdržíte do 10. července.

Dne 11. dubna se sešlo předsednictvo Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, které projednávalo několik aktuálních témat souvisejících s činností sdružení i připravovanými aktivitami v dalších letech.

Jedním z hlavních bodů byla první série přednášek uskutečněná v Pohořelicích a okolních obcích. Do programu se zapojilo celkem čtrnáct obcí, z toho šest přímo na Pohořelicku. Přednášek se zúčastnilo přibližně sto posluchačů. Setkání byla zaměřena na historii Volyňských Čechů, jejich osudy během války i

poválečnou reemigraci. Podle členů předsednictva se ukázalo, že o tato témata je mezi veřejností stále zájem, a proto se uvažuje o pokračování podobných akcí i v dalších regionech.

Předsednictvo se dále věnovalo otázce správného psaní označení „Volyňští Češi“. V současnosti probíhá komunikace s Ústavem pro jazyk český AV ČR ohledně toho, aby byl výraz oficiálně uváděn s velkým počátečním písmenem. Podle členů sdružení nejde pouze o jazykovou otázku, ale také o respektování historického a komunitního významu tohoto označení.

Dalším důležitým tématem bylo pokračující sestavování seznamu obětí Masakr v Českém Malíně. Na zpracování podkladů spolupracuje také historik Filip Kachel. Archivní materiály k tématu jsou uloženy v Dubně, zatím však není vůle ani podmínky pro jejich digitalizaci, což práci komplikuje. Sdružení proto znovu vyzývá rodiny obětí a pamětníky, aby poskytli dostupné dokumenty, fotografie nebo rodinné informace, které mohou pomoci doplnit a zpřesnit seznam obětí Českého Malína.

V rámci jednání zazněla také informace, že paní Vlčková usiluje o právní zpochybnění valné hromady konané dne 15. června 2025. Předsednictvo tuto skutečnost vzalo na vědomí.

Závěr jednání patřil přípravám připomínky 80. výročí reemigrace Volyňských Čechů do Československa. K výročí let 1947–2027 by měla vzniknout odborná konference věnovaná poválečné reemigraci, jejím okolnostem i dopadům na život přesídlených rodin. Organizátoři chtějí do programu zapojit historiky, pamětníky i regionální instituce.

Text: E. Langpaulová

Setkání v Suchdole nad Odrou Pozvánka

Setkání se uskuteční 3. 10. 2026 v sále Kulturního domu v Suchdole nad Odrou, na adrese Sportovní 470. Prezence proběhne od 9 do 10 hodin, vstupné je 300 Kč a jsou v něm zahrnuty přípitek, koláčky, káva, čaj, společný oběd a program. K dispozici bude také bufet, kde si budete moci zakoupit jídlo i pití.

Na programu je: novinky v regionu, zábava se skupinou Karel Gott revival Morava, harmonikáři, volná zábava. Zájemci, necht' potvrdí účast do 31. 8. 2026. Nejjednodušší na telefonu 724 100 125 nebo na e-mailu dohnalkova.d@seznam.cz. Organizátoři prosí účastníky o přinesení nějaké drobnosti do tomboly. Zájemci o ubytování dostanou informace u pořadatelky.

pokračování článku z úvodní strany

po výbuchu Černobylu v 90. letech 20. století) a cílem bylo zjistit, jak se jim zde po téměř dvaceti letech daří. A díky kontaktu s touto skupinou jsem se posléze seznámila s volyňskými Čechy...

Představila byste nám projekt Národní a kulturní identita českých komunit na Ukrajině v 19.–21. století v movitém kulturním dědictví České republiky, na kterém se mimo Etnologického ústavu podílí také Národní archiv a Národní muzeum? Jak se zapojujete do projektu přímo vy?

Myslím, že tato otázka by slušela více hlavnímu koordinátorovi projektu, panu doktoru Tomáši Kavkovi, který celý projekt za Národní muzeum vede. Jestli se nepletu, tak v některém z předchozích čísel Zpravodaje vyšel rozhovor s kolegou Ondřejem Štěpánkem z Národního muzea, který projekt spolu s Tomášem Kavkou a ještě několika dalšími kolegyněmi za Národní muzeum zpracovává. Vedle Etnologického ústavu AV ČR se na projektu podílí ještě pracovníci Národního archivu. Ve zkratce se projekt zaměřuje na prezentaci, uchování a rozšiřování informací získaných z archivních dokumentů různorodé povahy, které se budou snažit vést ke zviditelnění kulturního dědictví spojeného s historií i současností českých komunit na nynější Ukrajině s důrazem na komunitu volyňských Čechů. Výsledkem budou výstupy v podobě veřejné databáze, specializované mapy, podcastu, výstavy a celé řady odborných výstupů v podobě publikací, studií a konferencí. Ptáte se na mé zapojení – spolu s kolegou Zdeňkem Uherkem provádíme terénní výzkum a sbíráme rozhovory po celé ČR. Kromě toho jsme prodlouženou rukou našeho archivu a archivních materiálů vycházejících z dlouhodobých výzkumů krajanů v naší instituci pro potřeby spolupracujících projektových partnerů.

V roce 2023 Vám vyšla v nakladatelství Akademia kniha Babičky léčitelky a lidová léčba Čechů z Ukrajiny a Kazachstánu: K historii a současnému odkazu lidového léčení u přesídlené české komunity z Ukrajiny a Kazachstánu do vlasti předků na pozadí jejich migračních trajektorií a životních osudů. O čem je?

Jak napovídá anotace publikace, kniha se vydává po stopách skupiny českých krajanů, kteří se ve 2. polovině 19. století vydali za hranice tehdejšího Rakouska-Uherska do carského Ruska za hledáním lepšího živobytí, aby se jejich potomci spolu s rodinnými příslušníky v průběhu 20. století navrátili řízenou i spontánní migrací zpět na území svých předků. Vyprávění sleduje na příkladu několika životních trajektorií jejich nelehké osudy zarámované historickými událostmi a přibližuje čtenáři neprobádanou oblast nemoci a lidového léčení, magie a rituálu, života i smrti očima samotných pamětníků. Mozaika vzpomínek na doby dávno minulé přibližuje život a myšlenkový svět volyňských a černobylských Čechů žijících v Kazachstánu a mapuje jejich adaptaci a život po přesídlení na území současné České republiky s důrazem na oblast zdraví, nemoci a léčení.

Jak vás napadlo zrovna tohle téma? Kdo vás inspiroval?

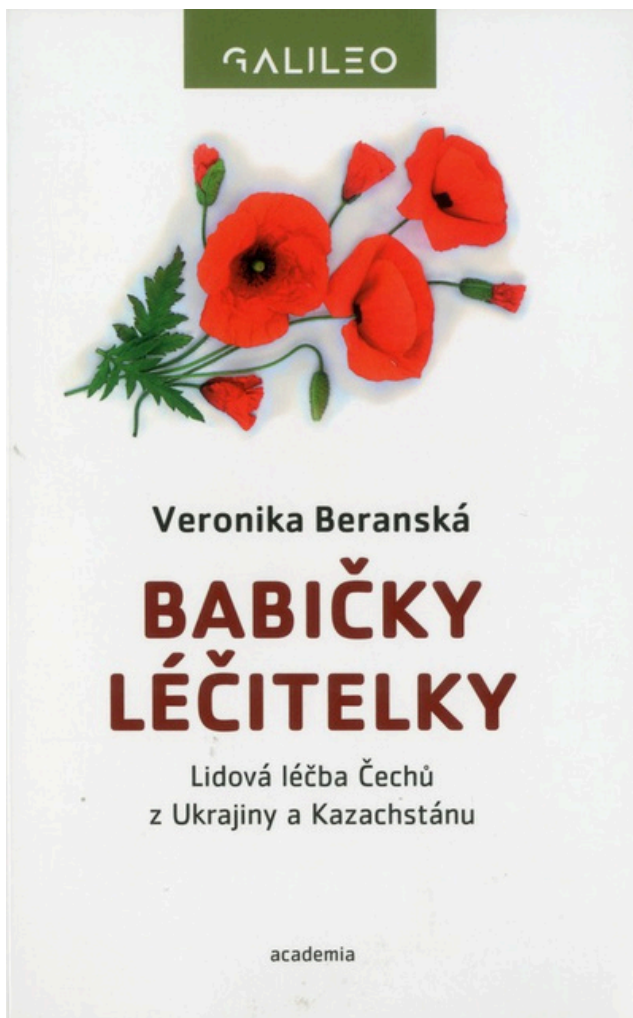
To téma si mě našlo tak nějak samo. Vzhledem k tomu, že jsem

dříve pracovala jako lékárenská laborantka, vždy mě zajímala oblast lidského zdraví. A téma krajanů, ke kterému jsem se v Etnologickém ústavu při svém nástupu nachomýtl, bylo tak nějak ze všech stran probádáno (prováděl se zrovna návazný výzkum) a mně přišlo zajímavé do něj vnést jiskru něčeho nového, jako když skládáte mozaiku. A ten nový dílek, kterému se předtím nikdo podrobně nevěnoval, bylo právě téma lidového léčení. Na jedné návštěvě u krajanek, kde jsme mimo jiné vyplňovali zdravotní dotazník, protože se tehdy ve spolupráci s Vinohradskou nemocnicí vyhodnocoval zdravotní stav u černobylských Čechů, jsem zahlédla na okně plech se sušenými kopřivami. A odtud už byl jen krůček k dalšímu dotazování a zjišťování...

Jaká byla geneze knihy? Jak dlouho trvalo sesbírat všechny vzpomínky a materiály?

Ten nápad vznikl spontánně, ale cesta k němu byla zdlouhavá... přece jen vzpomínky na toto téma se nesháněly úplně samy... ne každý si něco pamatoval, ne každý byl ochoten se o něčem takovém bavit – roli zde sehrávalo i postavení lidového léčení v dobách minulých. To například o přípravě jídla a receptech se hovoří mnohem snadněji – jídlo obecně je takový svorník mezi lidmi. Takže v knize je obsažena práce zhruba za deset let. A netýká se čistě jenom vzpomínek na léčení a léčitelství, ale dotýká se i historie a životních osudů některých vypravěčů.

Ale jinak pochopitelně ve všech zemích po pádu tzv. železné opony došlo k obrovskému boomeru a rozkvětu lidového léčitelství. Toto je velmi široké téma a vyžadovalo by více prostoru k povídání...

Jaké máte na knihu odezvy?

Od krajanů, a za to jsem velmi vděčná, veskrze pozitivní. Každému, kdo mi napíše nebo řekne milé slovo, chci i touto cestou opětovně poděkovat. Velmi si toho vážím. Ze strany majority jsou ty reakce už trochu jiné – často naráží na problematiku Ukrajiny a jejích obyvatel, téma války, politiky... někteří lidé jsou už tématem Ukrajiny bohužel zahlceni a nejsou schopni nahlédnout komplexnost celé situace, což je ale pochopitelné.

Kde mohou zájemci vaši knihu koupit?

V knihkupectví Academia, ale určitě je možné se na ni doptat i v dalších knihkupectvích, kde ji lze doobjednat. Nebo se mohou obrátit přímo na mě, ráda jim knihu obstarám a zašlu. A ráda si při té příležitosti popovídám na téma léčení či jídla a jeho přípravy, pokud bude ze strany krajanů zájem a chuť.

Co plánujete dál?

Ráda bych se nyní věnovala výše zmíněné tematice jídla, protože je to právě kuchyně, která mě u krajanů vždy bezpodmínečně nadchne. Ty chuťové variace, které jsou některé kuchařky schopny vykouzlit, mě nepřestávají překvapovat. I když se jedná mnohdy o běžné recepty, vždy je tam něco, co je činí výjimečnými. Proto budu všem milým krajanům vděčná, pokud se se mnou budou chtít o své recepty podělit. Vždyť jídlo a pokrm, tedy to, co máme na talíři, je nejen odrazem současnosti, ale je také důležitým odkazem na minulost, představuje spojení se životními příběhy a vzpomínkami na ně.

Děkujeme za rozhovor a přejeme mnoho čtenářů a hodně štěstí do Vaší další práce.

Připravila: N. Chejnovská, foto: Veronika Beranská

Zkoušela jste vy sama nějaký recept z lidového léčitelství? Jaký je podle vás nejzajímavější?

Já sama mám konkrétně k bylinkám velmi kladný vztah – už jsem se mnohokrát přesvědčila, že fungují, mnohdy mnohem šetrněji než klasická medicína (sice třeba pomaleji, ale o to důsledněji). Ale pozor – velmi si vážím klasické medicíny a její vyspělosti a jsem moc ráda, že žijeme v zemi, kde je klasická medicína dostupná a na vysoké úrovni. Co se týče mě – mám oblíbené bylinné směsi na lehčí zdravotní problémy a na běžné popíjení u mě vždy naleznete mateřídoušku, dobromysl, lípu, šípek či heřmánek a hořké směsi bylin na trávení. Při vážných obtížích ale nikdy neváhám a zamířím k lékaři.

Vnímáte rozdíl mezi lidovým léčitelstvím v Čechách, na Moravě, a na Ukrajině?

Asi bude rozdíl, když budeme pátrat v minulosti, nebo když se budeme bavit o současnosti. Obecně ale platí, že v podobně geograficky vymezeném prostoru s podobným podnebím naleznete podobné prostředky využívané k léčení a vždy narazíme na nějakou moudrou osobu, která hodně pamatuje a zná...

Zpráva o činnosti regionu SČVP Praha Vyšehrad

Máme za sebou druhé a třetí letošní setkání, při kterých jsme se tradičně seznámili s informacemi o dění v SČVP a našem regionu. Navíc proběhly další dvě PP-prezentace na témata „Volynští Češi a jejich podíl na vzniku čs. legií a osvobození ČSR“ (29. dubna) a „Nelegální transport volyňských civilistů v červnu 1946“ (27. května).

V průběhu dubna a května 2026 jsme absolvovali několik zajímavých zájezdů, akcí a piet na různá témata.

Ve spolupráci s kladenským Spolkem pro zachování odkazu českého odboje proběhl zájezd „Po stopách Krále Šumavy“ (17.-19.4.), při kterém nás fundovaní průvodci seznámili mj. se systémem převaděčů, s činností klatovského Gestapa a souvisejícími popravami odbojářů, dále jsme vyslechli přednášku „Historie českého vězeňství“ (29.4.), kterou v pražském Muzeu Policie České republiky při prohlídce vitrín a předmětů přednesl známý historik vězeňství PhDr. Aleš Kýr a která má souvislost i s tzv. Staňkovickým procesem volyňských Čechů (3. odboj). Následovala „Prohlídka Černínského paláce a bytu Jana Masaryka“ (15. 5.), kterou nás se zajímavými komentáři provedl PhDr. Ing. Zdeněk Lyčka a „Prohlídka kladenského Muzea věžáků“ (16. 5.), při které nám historička Mgr. et Mgr. Gabriela Havlůjová poutavou formou podala informace o šesti unikátních poválečných kolektivních domech a další zástavbě člena Devětsilu Ing. akad. arch. Josefa Havlíčka a překvapivě také o tom, že další část rozdělovského sídliště byla zrealizována v rámci amerického poválečného Marschallova plánu (následně na nátlak SSSR zastaveného).

V rámci rozvíjející se spolupráce s Městskou částí Prahy 3 jsme byli pozváni na pietu k 81. výročí Pražského povstání a konce 2. světové války v Evropě, při které jsme byli oficiálně uvedeni jako region SČVP Praha Vyšehrad, s vojenskou asistencí jsme položili dvě kytice a poklonili se památce obětí. O dalších akcích a možnostech účasti na nich Vás budeme informovat při našich setkáních.

Termíny našich příštích setkání – vždy s prezentacemi na další zajímavá témata – jsou plánované v termínech 24. 6. 2026 a po prázdninách 30. 9., 28. 10., 25. 11. a 9. 12. 2026, vždy v žižkovském hotelu OSTAŠ od 15:00 hod.

Zveme srdečně nejenom členy našeho regionu, ale také ostatní badatele a zájemce o českou volyňskou nebo válečnou problematiku. Mějte se hezky, těšíme se na setkání s Vámi.

Ing. Miloslav Košťál, předseda regionu SČVP Praha Vyšehrad

Sídliště Kladno-Rozdělův, vlevo realizace podle Marschallova plánu.

Místo posledního přechodu „Krále Šumavy“.

Pieta 5. května 2026 - naše delegace u památníku (ZŠ Pražačka).

Černínský palác – Z. Lyčka, Š. Budková a S. Štech.

Historik Aleš Kýr.

Pieta 5. 5. 2026 - s policisty a vojáky v dobových uniformách.

Foto: Václav Bílek (1), Vladimír Kekrt (1), Miloslav Košťál (4)

V Krásném Dvoře u pomníku

Letošním rokem si v těchto květnových dnech připomínáme 81. výročí ukončení 2. světové války. Kupučovští rodáci a v dnešní době převážně jejich potomci z Krásného Dvora a okolí se sešli 8. května 2026 k uctění památky padlých ve 2. světové válce u pomníku padlých na náměstí v Krásném Dvoře. Naši skupinku podpořila i Mgr. Lea Jandová, starostka obce Krásný Dvůr a místostarosta Pavel Vaňourek.

Položením věnců a zapálením svíček jsme si připomněli, kdy Volyňští Češi vstoupili do 1. Československého armádního sboru – Svobodovy armády, bojovali za osvobození Československa, kde ani nevrůstali, a někteří položili své životy za osvobození vlasti. Čest jejich památce.

Nikdo nespěchal, a tak jsme poseděli na lavičkách u pomníku v družném povídání, v oživování vzpomínek na naše blízké, kamarády. Vzpomínky zalétly i k naší kamarádce Ludmila Šefarové, rozené Bajerové, která nás od září 2025 sleduje až z dalekých výšin.

Pietní akty v Chomutově

Dne 8. 5. 2026 proběhly v Chomutově pietní akty k uctění památky padlých položením květin a věnců.

První pietní akt proběhl v 9 hodin u památníku padlých rudoarmějců na hřbitově v Chomutově, poté jsme se přesunuli do centra města a v 10 hodin proběhl akt u památníku Obětem válek v městském parku. V 11 hodin se konala pieta u pomníku pochodu smrti na hřbitově v Horní Vsi (dnes součást Chomutova) ulice E. Krásnohorské. Cestou přes Chomutov bylo zavražděno 111 vězňů pochodu kteří jsou pochováni v pravé části zdejšího hřbitova spolu s 25 vězni z projíždějího vlakového transportu. V levé části hřbitova je hromadný hrob 27 válečných zajatců (Britů, Francouzů, Belgičanů) a 65 nuceně nasazených na práce v říši - Rusů, Ukrajinců, Poláků, Francouzů a Italů, kteří zahynuli v Chomutově v průběhu válečných let. Ve 12 hodin se konala pieta v Domině 4 km nad Chomutovem směrem k Hoře Sv. Šebestiána u Pomníku obětem 2. světové války a další pieta v Domině o 270 metrů níže u pomníčku dalších dvou obětí pochodu smrti ve dnech 16. a 17. 4. 1945. Poslední pieta se konala v 14 hodin u nově zrekonstruovaného památníku osvoboditelům v Údlících u Chomutova. Všechny těchto piet se zúčastnili i členové SČVP.

Text: J. Báča Foto: J. Báča a M. Zezula

Text a foto: Anna Pastorová

Pieta v Litoměřicích

Tradiční pietní akt připomněl v Litoměřicích dne 8. května Den vítězství a konec druhé světové války před 81 lety. Vzpomínky se konaly na městském hřbitově a u krematoria Richard (bývalý areál koncentračního tábora a podzemních továren a dolů Richard). Vzpomínkového setkání se za město Litoměřice zúčastnili starosta města Radek Löwy, místostarosta Jiří Adánek a zastupitelé Alena Rožcová a Radim Studený. Hlavní projev za SČVP, region Litoměřice, měl Miroslav Kučera.

Dubnový pietní akt v Zákřově Tršic

V podvečer 18. dubna 1945 byla vesnice Zákřov, dnes součást obce Tršice na Olomoucku, obklíčena příslušníky 547. kozáckého praporu a několika členy gestapa kvůli podezření, že jsou místní obyvatelé zapojeni do partyzánského odboje. Část kozáků nejprve provedla průzkum, při kterém narazili na dva místní hlídkující občany. Během následné přestřelky postřelili Oldřicha Ohera a zapálili statek rodiny Františka Švarce, jednoho z později popravených.

Při následném hašení požáru kozáci zatkli 23 mužů a chlapců ve věku od 17 let. Mezi nimi i Otto Wolfa a jeho otce, členy židovské rodiny, která se ukrývala u rodiny postřeleného Oldřicha Ohera. Otce Otty Wolfa a tři další muže starší 50 let kozáci následně propustili, zbylých 19 odvedli do školy v nedalekém Velkém Újezdě. Zde byli zatčení krutě vyslýcháni. Zvláště Otto Wolf, u něhož byl odhalen židovský původ, byl vystaven mimořádnému týrání. I přes nelidské podmínky neprozradil úkryt své rodiny ani jména těch, kteří jim od roku 1942, kdy se skrývali před transportem, pomáhali.

Dne 20. dubna, po téměř dvou dnech krutých výslechů, byli zákřovští muži a chlapci odvezeni do nedaleké osady Kyjanice, kde byli před jednou z chat zastřeleni ranou do týlu. Jejich těla byla vhozena do dřevěné boudy, kterou kozáci poté zapálili.

Tato tragédie vyšla najevo 12. května 1945, pár dní po osvobození. Ještě téhož dne byly ostatky zavražděných vyzvednuty a o dva dny později byly pohřbeny do společného hrobu na hřbitově v Tršicích. Hrob je označen pamětní deskou se jmény, daty a fotografiemi popravených.

Připravil: Jan Pavlica

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, z.s.
region Žatec
pod záštitou starosty města Žatec Ing. Radima Laibla
CV SČVP Praha, Město Žatec,
KVV Ústí nad Labem, Vojenská posádka Žatec

Vás zve na pietní akt

83. výročí vypálení Českého Malína na Volyni

v sobotu 18. července 2026 od 10 hodin k památníku u hřbitova v Žatci

Program

09:30	Příjezd hostů
09:50	Nástup za věnce
10:00	Kladení věnců
10:30	Přivítání
10:35	Hlavní projev
10:45	Modlitba za oběti
10:55	Zdravice hostů
11:05	Závěr

Současně zveme při příležitosti

79. výročí návratu volyňských Čechů do vlasti

81. výročí osvobození

v sobotu 18. července 2026

- 11:15 Položení květin k bustě prezidenta Dr. Edvarda Beneše, který se zasloužil o návrat volyňských Čechů v roce 1947, na Kruhovém náměstí v Žatci
- 11:45 Uctění památky Libuše Mrázkové, volyňské Češky, která zahynula 9. září 1944 u Dukly, u pamětní desky v Žatci Podměstí
- 13:00 Oběd v restauraci Chrámů chmele
- 14:00 Diskuse a volná zábava

Autobus převezme zájemce od hřbitova na Kruhové náměstí, do Podměstí a k restauraci.

Účast na akci nahlaste do konce června na adresu:
SČVP Žatec, Lva Tolstého 969, 438 01 Žatec
tel.: 415 710 734 (v pondělí 10 - 12 hodin)
e-mail: scvp.zatec@seznam.cz

INICIATIVA PRO PODPORU VYPÁLENÝCH OBCÍ ČESKÝ MALÍN

Obec Nový Malín, INICIATIVA pro podporu vypálených obcí a Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel
Vás zvou

na PIETNÍ VZPOMÍNKU K 83. VÝROČÍ VYPÁLENÍ OBCE ČESKÝ MALÍN NA VOLYNI,

která se koná v sobotu 11. července 2026
u památníku obětí v Novém Malíně od 11 hodin.

10.30-11.00	<i>příjezd hostů</i>
11.00-11.30	<i>kladení věnců</i>
11.30-11.35	<i>přivítání účastníků starostou obce</i>
11.35-11.45	<i>připomenutí tragédie</i>
11.45-11.50	<i>ukončení pietní vzpomínky</i>
11.50-12.20	<i>panychida za oběti tragédie</i>

Doprovodný program

Tématická výstava v budově OÚ Nový Malín

Výstava KAŽDODENNÍ / ČESKÝ - NOVÝ MALÍN ČECHŮ Z VOLYNĚ! - Galerie Jiřího Jílka v Šumperku

Putovní výstava v Podbořanech 75 let od smrti generála S. N. Wojcechovského

Od soboty 13. 6. je v Muzeu Podbořany k vidění putovní výstava "Krajané od Černobylu aneb říkáme jim Volyňští". Výstavu odstartovala vernisáž, po které proběhla přednáška Mgr. Ondřeje Štěpánka z Národního muzea. Výstava o reemigrantech z roku 1991 je tvořena třinácti tematickými panely. Panely přehledně v chronologickém pořadí zpracovávají příběh tzv. černobylských krajanů. Začínají stěhováním do tehdejšího carského Ruska v 70.–80. letech 19. století a postupně představují jejich život v nové domovině v obcích Malá Zubovščina a Malinovka. Výstava zde bude k vidění do září.

Přednáška v Podbořanech o generálovi M. Masopustovi

Dne 28. května proběhla v Podbořanech přednáška bc. Romana Štéra "Z Volyně na Duklu: příběh generála Miloslava Masopusta". Miloslav Masopust se narodil v Českém Straklově. Vstoupil dne 13. 3. 1944 se svým otcem do Svobodovy armády, kde byl nejdříve v tankové brigádě později jako samopalník a automatčík. Se Svobodovou armádou přišel do Československa, kde byl do 3. 1. 1946 výkonným rotmistrem v Žatci. Poté z armády odchází, zklamán, že nebyl přijat na vojenskou školu. Později do armády znovu vstupuje a čeká ho postupný hodnostní růst. Do důchodu odchází jako plukovník. V roce 2005 mu byla udělena hodnost brigádního generála, v roce 2020 hodnost generálmajora a o čtyři roky později generálporučík ve výslužbě. Zemřel 4. 1. 2026 ve věku 101 let.

Dne 7. 4. 1951 je oficiální den úmrtí generála Sergeje Nikolajeviče Wojcechovského. Narodil se v Bělorusku ve šlechtické rodině a studoval vojenskou akademii v Petrohradě. Zúčastnil se bitvy u Zborova v roce 1917 a poté se stal náčelníkem štábu Československé střelecké divize. Později velel 3. pluku. Po skončení první světové války Sergěj Wojcechovský dostal pozvání do Československa, kde přijal nabídku vstoupit do armády, Zde patřil mezi její nejvýznamnější velitele. V době mobilizace v září 1938 velel 1. armádě bránící západní hranice státu a patřil k zastáncům aktivní obrany republiky. Z těchto dní jsou známé jeho citáty jako: „O hranice se nejedná, hranice se brání!“ Případně jeho rozkaz, který vyslal podřízeným jednotkám: „Bylo-li by někde z německé strany útočeno – NAPRÁSKAT!„ Po okupaci se podílel na založení odbojové organizace Obrana národa, ale byl pod dohledem gestapa, proto byla jeho podpora hlavně finanční. Za války odmítl nabídku z německé strany postavit se do čela Ruské osvobozené armády. Po osvobození byl v květnu 1945 zatčen sovětskou kontrarozvědkou SMĚŘŠ, odvezen do SSSR a odsouzen k deseti letům v gulagu. Zemřel v táboře Ozerlag, údajně na tuberkulózu a stáří.

Zdroj: ČsOL

Pieta v Přestavlkách

Přestavky jsou jednou ze 6 částí obce Tršice, ležící nedaleko krajského města Olomouce. Obyvatelé malé hanácké obce byli již od počátku nacistické okupace v roce 1939 zapojeni do ilegálního odbojového a partyzánského boje Hanáků proti nenáviděným vetřelcům. Vesnice byla obklopena lesem, který byl pro partyzány dobrým úkrytem. V okolí působila partyzánská skupina s názvem „Juraj“.

Mezi mnohými českými vlastenci, kteří po vyhlášení tzv. „Protektorátu Čechy a Morava“ opouštěli vlast, aby mohli otevřeně bojovat proti německému fašismu v přátelských zemích, byl také Miroslav Tuška z Přestavlk. Mladík, kterému bylo sotva 18 let, se 19. července 1939 vydal do Polska a byl zařazen do Čs. legie v Polsku a později byl převelen do SSSR. Jeho útek však nezůstal bez odezvy a 17. září 1942 zatkl gestapo jeho otce Josefa Tušku a matku Annu Tuškovou, kteří byli přesunuti do koncentračního tábora ve Svatobořicích na Moravě.

V lednu 1943 byli manželé Tuškovi z koncentračního tábora propuštěni a vrátili se zpět do své rodné obce - Přestavky. Odtud pan Tuška pokračoval v započaté ilegální práci. Vznikla zde základna protifašistického odboje. Občané ze skupin protifašistického odboje se pravidelně scházeli v místním pohostinství se zástupci partyzánské skupiny. Schůzka se měla konat i v noci ze 30. dubna 1945 na 1. května 1945. Na základě informací konfidentů a provokatérů se jí nacisté rozhodli zlikvidovat. A tak 30. dubna 1945 kolem 23. hodiny skupina gestapáků a kozáků zahájila palbu do oken hostince, ve kterém byli shromážděni občané a vlastenci Přestavlk. Došlo k zapálení hostince a také dalších 5 stavení. Po nočním řádění nacistů, kteří 1. května 1945 v ranních hodinách odjeli z Přestavlk, byla na křižovatce nalezena těla obětí této trestné výpravy. Byli to Jaroslav Tuška (49), Jaroslav Mačák (37), bratři Jan (40) a František (32) Mačákoví, Jaroslav Sklenář (20), Ludvík Frajt (42) a Antonín Sitta (35) z Olomouce.

Každodenní / Český - Nový Malín Čechů z Volyně

Pozvánka na výstavu

Galerie Jiřího Jílka v Šumperku ve spolupráci s Národním muzeem, Obcí Nový Malín a Spolkem volyňských Čechů a jejich přátel regionu Šumperk srdečně zvou v pátek 10. července 2026 v 17 hodin do Galerie Jiřího Jílka v Šumperku na slavnostní uvedení výstavy věnované Čechům z Volyně nejen z Českého – Nového Malína.

Impulsem k výstavě, propojující současné umění s historií, je tragický osud Českého Malína vypáleného nacisty v roce 1943 a následné přesídlení části volyňských Čechů do obce Nový Malín na Šumpersku. Výstava Každodenní / Český – Nový Malín Čechů z Volyně zprostředkovává paměť volyňských Čechů. Umělecké gesto výšivky a práce s textilí v pojetí intermediální umělkyně, režisérky a vypravěčky Marie Krajplové reaguje na autentické dochované předměty rodiny Řepíkových a rodiny Martinovských, které pro výstavu zapůjčuje ze svých sbírek Národní muzeum.

Český Malín na ukrajinské Volyni byl jednou z obcí na historickém území Volyně, oblasti dnešní západní Ukrajiny. Přistěhovalci z Čech se v jeho obvodu usazovali od roku 1870 a vytvořili zde v sousedství mnoha etnik – Ukrajinců, Židů, Poláků či Němců vesnickou zemědělskou komunitu. V rostoucí obci nechyběly škola, knihovna, spolky divadelníků a hasičů i sokolové. Před první světovou válkou zde žilo kolem 450 českých obyvatel. Roku 1921 byla Volyně rozdělena mezi Polsko a vznikající Sovětský svaz. Malín připadl do západního polského záboru a podobně jako v jiných českých vsích oblasti tu kvetl národní život – s občasnými hostujícími českými učiteli či zájezdy místních na pražské sokolské slety. V roce 1939, po záboru východu Polska Stalinem, připadla vesnice k Ukrajinské sovětské republice. Když v roce 1941 zaútočili nacisté na Sovětský svaz ocitl se Malín v Říšském komisariátu Ukrajina.

Válečná tragédie Českého Malína: Chaos bojů a etnických čistek v oblasti, které započal sovětský režim raziemi proti možným i opravdovým odpůrcům, se vystupňoval vyvražďováním Židů, Rusů a komunistů nacisty. Násilí dohonilo i prosperující českou obec. Dne 13. července 1943 obsadily z nejasných příčin Český a sousední Ukrajinský Malín německé oddíly složené z osob i dalších národností. Obyvatelstvo obou vesnic bylo soustředěno na ulicích a zde přímo vražděno či nahnáno a upalováno v uzavřených objektech. Zachránit se podařilo malé části. Zpravidla se uvádí počet obětí – místních 104 mužů, 161 žen a 105 dětí do 14 let, a dále 26 Poláků a 4 Češi pobývajících v Malíně, celkem 68 domů a 223 stodol lehlo popelem. Nejspíš však nešlo o číslo konečné. Ač se zbylí osadníci mohli do obce vrátit, český živel už zde nikdo významně neobnovil. Malín hrál roli při masovém vstupování volyňských Čechů do armády a jejich finanční podpory. Většina přeživších po válce sovětskou Ukrajinu opustila a odešla do Československa.

Věčná paměť malínské tragédie: Tragickou minulost v prakticky ukrajinské obci dnes připomíná několik českých hrobů a památník masakru vytvořený v poválečných letech a opatrovaný za přispění českého státu. Jde vedle vojenského památníku Bitvy u Zborova o jednu z hlavních zastávek českých vládních, vojenských i pamětnických delegací na Ukrajině. V Československu začala být malínská tragédie připomínána ihned po válce. Na památku byla roku 1947 nazvána od Němců vysídlená ves Frankštát u Šumperku Novým Malínem. V obci jako i v centru volyňské emigrace Žatci se od konce 40. let konají v čase výročí smuteční piety. V obou místech byly také vytvořeny důstojné památníky. V Praze Bubenčích byla roku 1951 pojmenována jedna z ulic Českomalínskou. Hlavně zásluhou volyňských Čechů a jejich potomků patří vedle vypálení Lidic a Ležáků Český Malín k hlavním pamětním místům hrůz druhé světové války spáchaných nacisty na českém etniku.

Výstava Každodenní / Český – Nový Malín Čechů z Volyně potrvá do 6. 9. 2026.

Otevírací doba Galerie Jiřího Jílka, sady 1. máje, Šumperk: út – pá 14–17 h; so – ne 13–17 h.

Marie Krajplová (1986) vystudovala Akademii výtvarných umění v Praze a dlouhodobě působí na pomezí výtvarného umění, kulturních a audiovizuálních projektů pro veřejný prostor. Ve své tvorbě se zabývá vlivem technologií, ale i tradičních technik na utváření lidského myšlení a vnímání světa.

Kurátoři: Tomáš Kavka, Ondřej Štěpánek, Pavlína Vogelová

Pozvánka
na vernisáž

Každodenní / Český - Nový Malín Čechů z Volyně

pátek 10. 7. v 17 hodin

**Galerie Jiřího Jílka
Šumperk**

Kupičovský pamětník Václav Kytl

Medailonek

Václav Kytl se narodil 12. 7. 1928 v české vesnici Kupičov na Volyni v tehdejšímu Polsku. (Kvůli omylu sovětského úředníka je v některých dokumentech uvedeno datum 6. června.) Jeho prarodiče se ještě narodili na českém území, pocházeli z Mladoboleslavska, z Mačic u Soběšic, a odešli na Volyň. Jeho otec narukoval do ruské armády v roce 1912, krátce po válce byl kvůli nemoci propuštěn z armády, dostal se do Vídně do zajetí, po skončení války se však vrátil zpět na Volyň.

Václav chodil do polské školy, jako všichni z českého Kupičova. Čeština byla jen doplňkovým jazykem, který zajišťoval učitel Československé matice školské. Po okupaci Sovětským svazem, 17. 9., kdy přišli Sověti do Kupičova, museli někteří polští učitelé odejít. Vyučovacím jazykem se stala ukrajinština a přešlo se na azbuku. Krátce je češtinu učil uprchlý letec z Polska, jistý Václav Jelínek, později oficiální výuka češtiny skončila úplně. Za německé okupace škola v Kupičově již pořádně nefungovala, školy byly povolené jen do čtvrté třídy, vyučování probíhalo po domech. Někteří z rodičů, mezi nimi i Kytlovi, pro své děti zajistili vyučování tím, že najali místní židovskou dívku. Výuka probíhala pouze do doby, než všichni Židé museli v roce 1942 opustit své domovy.

Volyňští Češi v Kupičově na rozdíl od jiných českých volyňských vsí nepřestoupili na pravoslavnou víru, udrželi si většinou katolickou víru s evangelickými menšinami.

V roce 1943 Kupičov krátce ostřelovali Němci, ale žádné velké škody nezpůsobili. Češi se snažili neplést do konfliktu mezi Poláky a Ukrajinci. Nebylo však možné být nadále neutrální. Pak došlo k bratrovražedné řežbě mezi Ukrajinci a Poláky, Ukrajinci, co sloužili Němcům, odešli do lesů a posílili povstaleckou armádu, Ti začali likvidovat Poláky. Poláci vytvořili „samoobronu“. Když Němci odešli, kupičovští představitelé se dohodli s nedalekou polskou obcí Zásmyky, že Kupičov bude hlídat polská „samoobrona“ (v počtu asi čtyřiceti, pětadvaceti mužů) před ukrajinskými banderovskými partyzány.

V tomto okamžiku začala i česká „sebeobrana“. Muži od patnácti do padesáti let chodili na stráž v noci, starší lidé chodili ve dne. Po vypuknutí války se od roku 1943 účastnil pravidelných hlídek kupičovské domobrany i Václav.

Oba dva jeho bratři byli již v armádě, nejstarší bratr Josef byl na práci ve vnitrozemí Sovětského

Václav Kytl, rok 2007. Foto: Hynek Moravec

svazu, měl být odveden do Rudé armády, ale přidal se k polské Andersově armádě a s nimi sedostal do Palestiny, kde vstoupil do československé armády. Do bojů o Tobruk již nezasáhl, sloužil u pozemních jednotek u Dunkerque. Prostřední bratr šel do východní armády, byl v letecké škole na Kavkaze, do frontových bojů nezasáhl. Oba se do Československa vrátili v roce 1945. Nejstarší Josef se po únoru 1948 bál, že by mohli zjistit, že vlastně dezertoval z Rudé armády, a hlavně z tohoto důvodu utekl v létě téhož roku na Západ. Prostřední Jaroslav utekl krátce po něm, oba bratři se sešli v Torontu v Kanadě.

Václav v létě 1945 dostal propustku do Rovna, kde sídlila repatriační komise, a odtud se v září 1945 vydal do Žatce. Začal studovat na obchodní škole v Postoloprtech; jeho rodiče přišli do českých zemí o dva roky později, v roce 1947. Po únoru 1948 byl Václav Kytl aktivní ve skupině mladých lidí, zejména Volyňáků, kteří distribuovali letáky agitující proti bolševickému režimu. Vztahy mezi volyňskými Čechy, kteří přišli se Svobodovou armádou, a místními komunisty byly po válce často velmi napjaté. Docházelo ke konfliktům, zejména, když Volyňák mající zkušenosti se sovětskou mocí narazil na někoho s rudou hvězdou na klopě, který mu vykládal, že v Sovětském svazu je ráj na zemi.

Václav Kytl byl zatčen 19. listopadu 1948 v půl jedenácté večer a byl odsouzen v procesu, který byl zřejmě zorganizován pro výstrahu ostatním Volyňákům, aby si radši dobře rozmysleli jakoukoliv opoziční činnost proti novému režimu. Václav Kytl byl tehdy na internátu v Postoloprtech, když pro něj přišlo SNB.

Citace z Paměti národa: Dělal jsem si topinky a už tam bylo SNB. „Vezměte si s sebou věci a jdeme.“ Jenže jsem měl v kapse leták od někoho z Loun. Co s tím provedu? Zmuchlal jsem ho a dal jsem si ho do pusy a žvýkal. Esenbákovi to bylo divné, tak mu říkám: „Mám tak sucho v puse, můžu si vzít jablko? Tak jsem to zajedl.“ Na policejní stanici v Postoloprtech pak slyšel, jak organizují další zatýkání, jak to měli připravené. „Věděli o nás všechno.“ Zatčeno bylo snad přes šedesát lidí, ne všichni byli nakonec odsouzeni. „Vůdcové“ skupiny Kořán a Plicka dostali dvacet let, další lidé měli deset či dvanáct let, Václav Kytl od soudu odešel s šestiletým trestem.

K nějakým fackám při výsleších došlo, jinak nebyla vyšetřovací vazba pro Václava Kytla tak hrozná ve srovnání s tím, co ho mělo čekat v pracovních lágrech. „Při vyšetřování si nás přehazovali jako horký brambor. U nás ve skupině to byl samý svobodovec. Bachaři byli taky svobodovci, vyšetřovací vazba nebyla tak hrozná, ještě nebyly plně přijaté „ruské zkušenost“. ... Byl tam i nějaký František Pickar, bachař, Rusín, výborný člověk. Jednou na mne, jakoby křičel a vzal si mne stranou. „Dejte si pozor na toho a toho, to je bestie, ten donáščí.“ Jindy říkal: „Západ hlásí to a to.“ V roce 1989, kdy byl ještě naživu, si ho Václav Kytla našel v telefonním seznamu a po telefonu mu poděkoval za všechny muky za jeho slušné chování. Ve vězeních to bývá náročné, kromě dobrých dozorců byli i zlí, kteří dávali politickým vězňům patřičně najevo, že nemají, jako lidé, žádnou cenu. Prošel tábory v Mariánské, tábořem Eliáš a na závěr tábořem Ležnice na Slavkovsku. Jednalo se o uranové doly, pracovali bez jakýchkoli ochranných pracovních pomůcek, pili radioaktivní vodu.

Odpracoval si celý šestiletý trest, v táboře se seznámil se svojí nastávající manželkou. V Mariánské byl totiž též uvězněný jakýsi pan Mačl, statkář a hospodský z Mačic u Soběšic, poblíž Sušice, lidovecký a agrární politik. „Měl tam fotku a na ní byla taková slečna, která se mi líbila (což byla pana Mačla dceru, budoucí manželka Václava Kytla). ... Že pracuje v Karlových Varech v Porcele jako korespondentka, že umí těsnopis. Na lágru jsem chtěl využít každou volnou chvíli k učení. Byl tam zavřený nějaký pan profesor Trum. Dostal pět roků u lidového soudu. Mimo jiné učil i těsnopis. Ona taky umí těsnopis, tak že bychom si mohli dopisovat. Dobří civilové nám umožnili dopisovat si.

To bylo na Mariánské. Pak nás odsunuli na Slavkovsko. Slečna věděla jen, že jsem Vašek a že mám kudrnaté vlasy. Přesto mne našla.“

Během věznění byl i několikrát na korekci, protože nějací vězňové, kteří plánovali útěk ho zařadili do útekářské skupiny, ovšem bez jeho vědomí. Na základě toho byl vyšetřován a bit. Krátce po propuštění z korekce, v roce 1953, viděl svoji budoucí manželku poprvé:

„Poprvé za mnou přijela budoucí manželka v listopadu 1953, ona do té doby nevěděla, jak vypadám. Měli jsme tak několik návštěv. Napsal jsem jí pozvánku a přijela jako sestřenice. Musela se chovat jako sestřenice, tak jsme si dali pusy. Když přijela domů, tak jí její maminka říkala: ‚Prvního, koho vidíš, tak mu dáš hned pusy, to se musíš omluvit!‘“

Po propuštění z kriminálu ho zaměstnali jen s krumpáčem na dráze. Krátce na to byla svatba. Relativního zlepšení poměrů na začátku šedesátých let využil tak, že si při zaměstnání dodělal maturitu na stavební průmyslovce. Pracoval ve stavebním útvaru nedalekého státního statku.

Na rok 1968 Václav Kytla vzpomíná také jako na příležitost osvěžit si své znalosti ruštiny. „Měli jsme tu se Sověty debaty, nadávali jsme jim rusky. Oni tady projížděli na Doupovsko a mávali na mne. Lidé si mysleli, kdoví co s nimi nemám. Potkali jsme je několik hodin předtím u Krásného Dvora a mluvili jsme s nimi.

Rozbilo se jim auto, stálo tam a ucpali cestu. Jeli jsme pro děti, abychom je dovezli domů. Já jsem přišel a říkám: ‚Vy jidřiva, šuka čalku, što vy zděs probku sdělali.‘ To je takové slušnější ‚job tvoju mat‘. Jeden běží k druhému a říká mu, co jsem mu právě řekl. Byli velmi překvapení, nečekali, že by někdo tento hovorový výraz mohl znát. ‚Otěc, nerugaj.‘ – Nenadávej, my za to nemůžeme.

Tím, že budete někomu nadávat „lvane“, to není žádná odbojová činnost. Ta se musí dělat jinak. Když jste dal Sovětovi jednorázovou žiletku, tak jste udělal v jeho myšlení větší rozvrat než čímkoliv jiným.

Václav Kytla byl přímo studnice všech zajímavostí, jež se týkala života v Kupičově, na Volyni. Vzhledem ke svému věku, kdy odjížděl z Kupičova, byl velice dobře obeznámen s problematikou v této obci, znal rodinné a příbuzenské poměry, o vše se zajímal. Byl přátelský, vyhýbal se konfliktům, hovorný. Díky jeho iniciativě, se začali Kupičováci scházet v Krásném Dvoře na pracovních schůzkách cca 2-3x za rok na obci Krásný Dvůr, v květnu bývala setkání všech Kupičováků. (Asi první setkání Kupičováků se uskutečnilo 7. 5. 1977 nejprve v kostele, kde proběhla ekumenická bohoslužba, poté setkání u pomníku padlých ve 2. světové válce na náměstí v Krásném Dvoře. Tato setkání organizovali dobrovolníci, nebyli zapsáni do registru nějakého spolku či sdružení. Poslední sedmnácté bylo 5. 5. 2018, plánované setkání 8. 5. 2020 se neuskutečnilo v důsledku covidu.)

V roce 1969 vznikl federální československý svaz, jež zastřešoval Český svaz profifašistických bojovníků – ČSPB. V Krásném Dvoře byli též zapojeni Volyňáci v ČSPB, jehož předsedou byl Václav Mikolášek. V září 1969 byla v Krásném Dvoře vzpomínková slavnost při příležitosti 25. výročí dukelsko-prešovské operace, konaná v restauraci „U Lajzy“. Jako hosté byli přítomni gen. Klapálek a gen. Lomský.

Do této dobrovolné činnosti byli zapojeni i další pamětníci z Kupičova dle jejich možností a samozřejmě dle zdraví. Velkou oporou Václavovi byla manželka s rodinou. V dobrovolnické iniciativě mu mj. pomáhala PhDr. Miloslava Žáková CSc., která byla

po několik let šéfredaktorkou občasníku Kupičovského hlasatele, jehož první číslo vyšlo v roce 1997. Obsah byl velmi pestrý, velkým přispěvatelem byl Václav Kytla. Podílel se na sestavení a vydání knihy: Kupičov – jak nám o něm vyprávěli, fakta a jména (v knize je uveden text, který vyšel v několika vydáních Věrné strážce, rozšířený o další vzpomínky, poznatky), kniha vyšla v roce 1997. Dále se podílel při zpracování vzpomínek pamětníků v knize Obrázky z Kupičova, rok vydání 2000. V roce 2005 vyšla další kniha Z Kupičova do staré vlasti. Byl účasten i několika zájezdů do Kupičova na Volyň, pořádaných cestovní kanceláří v Žatci, majitelkou pí Pánkovou (též Volyňáčkou). Mj. chodil na přednášky, hodně do škol, jednou v ZŠ v Krásném Dvoře měl přednášku i se svou dcerou Růženu, která hovořila o Madagaskaru, kde v současné době bydlí, p. Kytla o Volyni.

Že to byl „muž na svém místě“ svědčí i fakt, že v době života na Volyni měl cca o šest let mladšího obdivovatele, Poláka Mirka Sokolowského. Tento Mirek po reemigraci ztratil kontakt na p. Kytla, hledal jej přes všechny humanitární organizace, až se asi po 45 letech sešli, vídali se poměrně často ať už v Polsku nebo v Mašřově. P. Kytla za účast v sebeobraně pobíral důchod, který posílal svému polskému kamarádovi, který tyto peníze potřeboval více.

Citace dcery Růženy: „Tatínek byl opravdu skvělý člověk, s obrovským rozhledem a neskutečnou životní filozofií. V roce 1998 se vypravil za mnou na Madagaskar, ve svých 70 letech. Naučil se ovládat počítač, který měl českou, polskou a ukrajinskou klávesnici a v těchto jazycích také vedl konverzaci a psal.

Jsem opravdu hrdá, že jsem dcerou takového člověka. Jsem si jistá, že právě výchova, kterou jsem si z domova odnesla, mi pomohla přežít a vybudovat si postavení, které tady v Tamatave na Madagaskaru mám.“

Většinu svého života prožil v Mašřově. Na sklonku svého života, se na jeho zdravotním stavu podepsal jeho pobyt ve vězení v uranových dolech. Trpěl několika druhy rakoviny najednou. Ten, kdo ho znal, s láskou na něj vzpomene. Zemřel 1. listopadu 2013 v Mašřově.

Životní krédo Václava Kytla

„Moje krédo je, chceme-li dále žít, musíme vědět, kde jsou naše kořeny. Musíme zůstat na pozicích češství. Ne nacionalismus, ale musíme si vážit tradic. Národ nebo lidé, kteří nevědí, kde mají kořeny... Strom nemůže růst bez kořenů.“

Text: Anna Pastorová, foto: rodinný archiv

Rút Nývltová, čínorodá volyňská Češka pevných zásad

Medailonek

„Vím, každý začátek je těžký, mnohem těžší je ale vytrvat. A tak Ti přeji úspěch velký, na Tvoje pokroky se budu ptát“.

Drahoslava Rut Nývltová

(*18.3.1937 Michalovka, +20.1.2026 Praha)

Rut 2021.

Manželé Marta a Pavel Holekovi mi před časem sdělili, že znají zajímavou volyňskou rodačku, a tak jsem si s paní Rut po telefonu i osobně o jejím životě a životní filosofii popovídal s tím, že spolu ještě uděláme podrobnější rozhovor pro Zpravodaj SČVP. K tomu však nedošlo, protože počátkem tohoto roku náhle z tohoto světa odešla. Rozhodl jsem se proto na základě svých záznamů, získaných podkladů a doplnění její sestry Světlušy zpracovat tento medailonek. Životní anabáze, zkušenosti a myšlenky této pozoruhodné a přitom skromné osobnosti, za níž hovoří především činy, jsou odkazem, který je poučením pro současnost.

Pobělohorští exulanti a rodina Tomešova – pevný základ výchovy potomků

Otec Jan Matěj Tomeš (*1884/+1978) pocházel z polské obce Folvárek (Folwark) nedaleko města Zelov (Zelów), v jehož okolí žili pobělohorští exulanti a jejich potomci. Aby nemusel narukovat do německé armády, odešel jako vojenský zběh do Ruska, kde vstoupil do čs. legií, putoval s nimi až do Vladivostoku a pak se přes Japonsko a Prahu vrátil domů. Působil v Zelově jako učitel.

Zelov – svatba rodičů.

Po svatbě s Libuší Balounovou (*1902/+1989), pocházející z volyňské obce Boratín Český, se narodily dvě děti – Jiří (*1924) a Jarmila (*1929). V roce 1933 složil J. M. Tomeš zkoušky na olomoucké diakonii, stal se ordinovaným kazatelem (vikářem). Rok na to s rodinou odešel do volyňské obce Michalovka, kterou založili pobělohorskí exulanti v roce 1878. Tam působil jako kazatel a učitel nedělní evangelické školy. Narodily se zde další dvě děti – Světluše (1936) a Drahoslava Rut (1937). V rodině bylo běžné, že si každý vedl své deníky, doplňované kresbami, které se staly historickými dokumenty. Četla si v nich také historička Edita Štěříková. Rodina žila v hluboké víře v ducha Jan Husa a Jana Amose Komenského. Z tohoto základu celý život její členové čerpali a byli pevně ukotveni.

Syn Jiří Tomeš se do Čech vrátil s armádou v roce 1945 a hledal domek pro zbytek rodiny, která se v rámci reemigrace v roce 1947 dostala do Žatce, pak se přesunula Hrušovan a následně do Trmic u Ústí nad Labem.

Potomci pobělohorských exulantů jsou roztroušeni v různých zemích po celé Evropě – od Východu až po Západ. Dodnes spolu komunikují a z toho pramenní vysoký nadhled napříč národnostmi a jazyky, kterými mluví, oproštěný od nacionalismu. Přístup lidí této mezinárodní komunity spojuje – na rozdíl od většiny společností, které jsou uměle vyvolávanými malichernými spory rozdělovány.

Drahoslava Rut Nývltová a její potomci

Drahoslavu Rut Nývltovou všichni znali jako Rut; toto starozákonní jméno, mající význam „přítelkyně/společnice“ dokresluje její osobnost. Narodila se 18. 3. 1937 ve volyňské obci Michalovka a na věčnost náhle v klidu odešla v

úterý 20. 1. 2026 (těsně před tím, než měla začít její večerní přednáška). K jejímu odchodu složil výstižnou duchovní báseň kolega z evangelického sboru Pavel Holeka. Paní Rut okolí vnímala jako obětavou, vlídnou a empatickou osobu, neustále toužící po vzdělávání, která dokázala vždy přímo vyjádřit svůj názor a držet se pevně své víry. Dcera Světlá (ekonomka) s vnuky Davidem a Beate a syn Tomáš (muzikant a řemeslník), žijí v Holandsku.

Profesorka D. R. Nývltová – vzdělání, profese a činnosti

Absolvovala Vyšší hospodářskou školu, kde se vyučoval také těsnopis a na Pedagogické fakultě vystudovala ruštinu a ruskou literaturu. Komunisté jí však nedovolili učit. Své jazykové nadání tak uplatnila jako cizojazyčná hosteska v podniku Výstavnictví, kde m.j. provázela mezinárodní delegace na výstavě „Československo 1960“, a následně v nakladatelství Lyra Pragensis. Na lidové škole úspěšně ukončila studium dirigentství, v rámci evangelické církve vedla mnoho let pěvecký sbor (sborový pěvecký kroužek). Po celý život se k evangelické církvi nejenom hlásila, v rámci svého nadání a osobních zkušeností v ní též svědomitě pracovala – dovedla vést i bohoslužebná shromáždění.

Byla dlouholetou členkou SČVP do doby, než ji zcela pohltily činnosti především pro Sbor Českobratrské církve evangelické v Praze (nejprve na Smíchově a pak na Bráníku).

Životní etapy a myšlenky paní Rut (prameny: 1I, 2I, 7I)

K pravlasti a vlastenectví: „Já ani moji sourozenci jsme naši pravlast nikdy neviděli a přesto jsme ji díky rodičům a snům milovali. Kladli jsme si otázku, jestli se do té krásné země někdy podíváme. Slovo vlastenectví, které je teď občas znevažováno, bylo pro nás tak důležité.“

K okupaci Volyně: „Nejdříve v roce 1939 přišli z Východu Sověti a s nimi přišel na Michajlovku komunismus - utichly zvony kostela, vše spojené s vírou bylo zakázané. To ani nebyli vojáci, neměli ani pořádné uniformy, to až později. 26. června 1941 měla být celá naše „rodina kazatele“ a rodiny další deportovány na Sibiř – 22. června 1941 však přišli Němci a tím paradoxně všechny osvobodili. Ale válečných útrap jsme ušetřeni nebyli – několik stran proti sobě bojovalo (Sověti proti Němcům, Polákům a Židům, Němci proti Sovětům a Židům, Ukrajinci proti Polákům). Bezpečí nám poskytovalo zázemí rodiny a evangelického sboru, víra a pospolitost. Vojáci se střídali – jednou Němci, podruhé Sověti, všichni se snažili co nejvíce uchvátit. Nedá se říci, kdo byl horší. "Když Němci ostřelovali vesnici, na základě ujištění delegace, vedené našim otcem, že z vesnice nic nehrozí, s ostřelováním slíbili přestat

Rut a Světluše na Volyni.

a to také dodrželi." Když Sovětům šel tatínek ukázat cestu, vrátil se bez hodinek a prstýnku (s namířeným samopalem mu řekli: „dávaj“). Němci i Banderovci se chovali stejně. Střety mezi Sověty a Banderovci pokračovaly i po skončení války, takže klid zde nenastal a naše touha po návratu do pravlasti sílila.“

K rukování volyňských Čechů do armády:

„Díky 12 tisícům volyňských Čechů mohl být ustaven 1. čs. armádní sbor, do kterého se spontánně hlásili nejenom muži v rámci branné povinnosti (ve věku 18 až 47 let), ale i mladší kluci. Bratr Jiří také narukoval a otec plakal – jako legionář věděl, do čeho jde. Bratr nikdy o tom, co na „Dukle“ zažil, nehovořil.“

K reemigraci: „Stalin oddaloval mezivládní smlouvu o reemigraci, protože nechtěl, aby volyňští Češi v ČSR před poválečnými volbami v roce 1946 vykládali realitu života v sovětském režimu.“

Návrat do pravlasti: „Čekala nás dlouhá cesta ve vlaku určeném pro přepravu uhlí. První problém nastal, když Rusíni z Podkarpatské Rusi, kteří měli obsazovat uvolněné domy volyňských Čechů, odmítli z vlaku vystoupit. Řešilo se to 3 dny – ve vysokých mrazech museli starci a děti najít ubytování v Rovně a muži hlídali zavazadla a dobytek. V každém vagoně byly ubytované 3 nebo 4 rodiny, topily si v malých kamínkách, na kterých se dal uvařit alespoň čaj. Byli jsme bez teplého jídla a možnosti umýt se. Strojvedoucí často zastavovali a čekali na úplatek – kolem vlaku byli žebrající Ukrajinci; bylo nám jich líto, bylo to smutné. Po 17 dnech jsme dorazili do Mukačeva a

Rut 1955.

přestoupili na jiný vlak. Cesta Československem byla o něco příjemnější – mohli jsme se umýt a dostávali teplé jídlo. Dorazili jsme do Žatce, bratr Jiří před tím zajistil rodině bydlení v Hrušovanech.“

O ztrátě iluzí nového života: „Z Hrušovan jsme se přestěhovali do Trmic u Ústí nad Labem, kam otce povolala evangelická obec. Nastoupila jsem rovnou do 2. třídy víceletého gymnázia a tak jsem mohla chodit se starší sestrou Světlušou do stejné třídy. Po únoru 1948 ale gymnázia jako buržoazní přežitek zrušili. Bylo to pro nás zklamání. Ale to nebylo vše – nenaplnily se všechny sliby, dané Benešovou vládou. Dostali jsme se z bláta do louže. Došlo nám, že budoucnost nebude taková, jakou jsme očekávali. To se pak potvrdilo – čemu jsme unikli, nás dohonilo tady. Sovětská propaganda tady byla už tak zabydlená, že i moji inteligentní přátelé nebyli schopni uvěřit, že Sovětský svaz není ráj na zemi, ale něco úplně obráceného.“

Další zklamání: „Místo gymnázia jsem vystudovala jednotnou střední školu a pak absolvovala vyšší vzdělání. Nabídlí mi, jako vynikající absolventce, místo učitelky, ale s podmínkou, že nesmím navštěvovat bohoslužby. To jsem odmítla a našla si jinou svoji životní cestu.“

„Velkým šokem pro mě byla sovětská okupace v roce 1968. Hlavně tanků mířily na nás!“

Zůstat sama sebou: „Jsem přesvědčena o tom, že podřizování se režimu bylo často zbytečné. Já jsem si většinou prosadila svou a tomuto čelila. Vyhodit mě nemohli, protože v podniku neměli nikoho, kdo by znal ruštinu tak, jako já. A pro mě to bylo poznání, že člověk jim nemusí lézt do z.... a že může zůstat sám sebou. Bylo to na každém, jestli se cítil dost silný, nebo jestli chtěl mít lehčí cestu životem. A přesto jsem přesvědčená, že kdyby se tolik lidí okamžitě nepodvolilo tomu nátlaku, že to nemuselo tak daleko dojít.“

Závěrečné shrnutí z příběhu paní Rut a ponaučení z jejího odkazu

Závěrem jsem si dovolil formulovat některé výroky, které zazněly při rozhovorech s paní Rut. Vedou k zamyšlení a jsou ponaučením s přesahem do současnosti: „Zbavila jsem se strachu, na rovinu jsem s příslušnými argumenty od srdce říkala, co si myslím (byť se to

Buderáž

Z historie českých obcí

Poloha a hospodářství

Z historické mapy Volyně (Hofman – Klicpera 1995) vyčteme, že západní částí naší obce protéká řeka Zbytinka. Řeka zde tvoří nesouvislý oblouk a jižním tokem ze západu na východ, podél pozemků obcí Svatá a Mosty, směřuje do oblasti města Ostrohu, kde ústí do větší řeky Goryň. Kromě toho do zmíněného oblouku Zbytinky vtéká mírně vlnitým terénem obce malý užitkový potok vyvěrající východně v okolí Petrikovštiny. Obvykle k řece přiléhají louky. Podobně tomu bylo i zde. Zejména cesta do Svaté a Mostů byla lemována souvislými lány luk. Na Zbytince byla řada uměle vybudovaných rybníků. Na těch se hojně stavěly mlýny. Postačila hráz s vodním náhonem a mlýn roztáčel potřebná zařízení. Občas, když mlýn byl v klidu, rád jsem poslouchal šepot klouzavé vody a dole pod náhonem – vantroky – chytal ryby. Mělo to větší kouzlo nežli chytání někde na řece. Bylo to u mlýna Dědouchových. S výjimkou mlýna u Kubových, kde mlýn poháněla Francisova turbína, byly mlýny, které jsem znal (spíše jen viděl), na mlýnské kolo. Znal jsem jich pět: v Sujmech, u Dědouchů, u Kubových, ve Svaté a velký mlýn v Mostech. Všechny měly jednoduché technologie. Víceméně se obilí šrotovalo a proséváním se oddělovaly otruby. Kvalitnější mouku na buchty bylo možné dovézt z jiných vzdálenějších mlýnů válcových. Z Buderáže jsme dojížděli nejčastěji do mlýna Hovorků v Hulči. Hovorkovi bratři byli známí kromě provozování mlýna též pěstováním řepy na pronajatých panských polích pro účely mizočského cukrovaru. Stran hospodářství se až na nepatrné výjimky žilo „na půdě“. Průmyslová výroba v obci nebyla. Několik profesních řemeslníků se obvykle přizívalo na půdě. Ti, které jsem znal, mne o tom názorně přesvědčovali. Například obuvník Šlezinger, strýc kolář Šejna, kovář Tomín, kovář pan Čech v Sujmech – všichni dělali řemeslo jako sousedskou výměnnou spolupráci a většinou sami bez pomocníků. V nutných případech volali člena rodiny nebo souseda, aby pomohl. Vzpomínám z vyprávění, že strýc Otmar na Moldavě při své kovařině volával manželku ke druhému kladivu, když se roztahoval větší ohřátý kus. Strýc Šejna měl dílnu spojenou s obytnou místností, aby mohl dělat vícero prací najednou. Vídával jsem občas sousedskou výpomoc Pepy Štrajta u kováře Tomína. Pochvala patří vžité tradici našich předků, která velela, aby hospodář ovládal nějaké řemeslo jako zálohu. Řemesla byla zastoupena střídavě tak, aby si sousedé vzájemně vypomáhali. Otec například uměl tesařit, strýc Vojtěch uměl řeznické práce, strýc Dvorčuk byl vyučen pekařem, strýc Jindra Novotný byl vždy k dispozici jako truhlář, když se bez odkladu potřebovala rakev. Z dětských pamětí a dětského názoru bych přece jenom vzpomněl malou průmyslovou výrobu. Byl to mlýn souseda Maksimčuka doplněný dynamem. Dynamo umožňovalo rozvádět elektrický proud do několika pouličních sloupů. Okukoval jsem tu novotu zblízka. Znal jsem rodinu mlynářovu. Jejich pokrokové zámysly zničili banderovci v roce 1943, když celou rodinu i s malým děťátkem povraždili. Stačilo prý nějaké nedorozumění uvnitř samotné banderovské organizace. Mlýnu se říkávalo „U Jákovy“. Souhrnně lze říci, že dar bohaté ukrajinské přírody využívali naši předkové pracovitě a svorně, s plným nasazením a důmyslem. Od samého začátku usídlení předávali zkušenosti v oborech méně známých ukrajinským sousedům. Vzorem mohly sloužit české zahrady, chmelnice a jiné. Buderáž byla obdobou ostatních vesnic na Volyni. Zcela podrobně je to popsáno v naší volyňské literatuře.

Rut 2025.

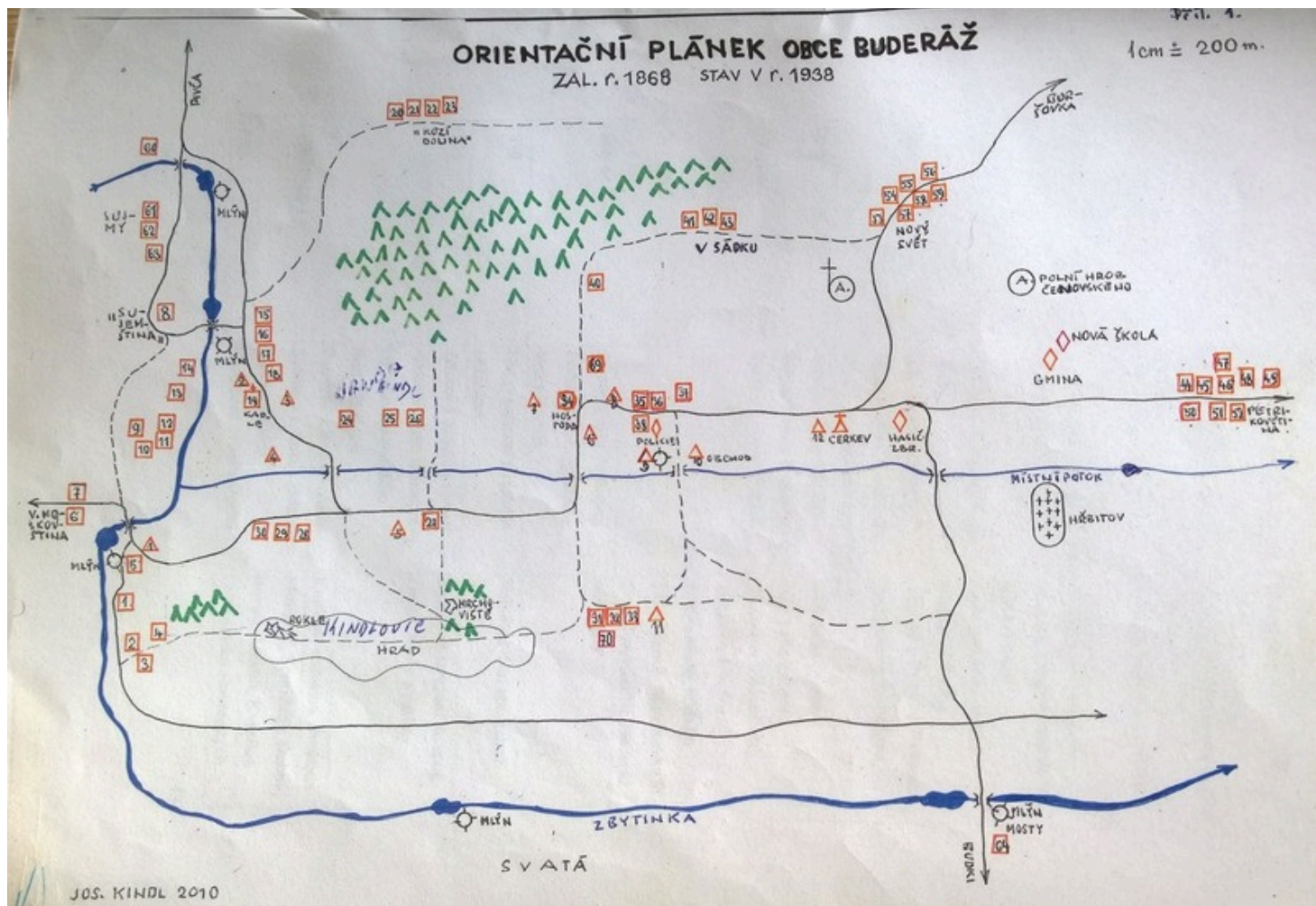
někomu nemuselo líbit), nelhala jsem, pevně jsem v čisté víře trvala na svých postojích, objevovala své talenty a aktivně pracovala na svém rozvoji. Zažívala jsem při tom nepříjemnosti, musela čelit různým zákazům na úkor svého komfortu, ale byla jsem sama sebou a šla jsem dál s čistou hlavou. To vše s láskou, v bezpečném prostředí rodiny, evangelického sboru a svého vnitřního „chrámu“. Odměnou bylo, že život mi přinášel další příležitosti.“

A ještě tyto vzkazy z hovorů s Rut a její sestrou Světlou zazněly: „Neposuzujme člověka podle jeho národnosti nebo jazyka, ale podle toho, jaký je, nezapomínejme na to, co Češi na Volyni prožívali a nepodléhejme mýtům a dezinformacím. Oprostěme se od nacionalismu. Historie není černobílá, ale skládá se z individuálních příběhů jednotlivců.“

Text: Miloslav Košťál, Foto: Paměť národa (6), Miloslav Košťál (1)

Prameny:

- 1/ Hovory M.Košťála s D.R.Nývtovou, 10.7. a 13.8.2025.
- 2/ Tel. hovory M.Košťála se Světlou Pechovou, sestrou D.R.Nývtové, 23.-25.5.2026.
- 3/ Informační věstník „Brána“ zapsaného spolku EXULANT č. 60 (2/2025).
- 4/ Pavel Novotný: Vzpomínka na Rut Nývtovou, měsíčník „Brána“, 2026.
- 5/ Pavel Holeka: báseň, dokumenty.
- 6/ Moudrá slova D.R.Nývtové (psaná vlastní rukou).
- 7/ Post Bellum – Paměť národa, Příběhy 20. století.
- 8/ Edita Štěříková: Země otců, Spolek exulantů Praha 1995.
- 9/ WIKIPEDIE

Buderáž - orientační plán z Kroniky Buderáže. Zdroj: Volynaci.cz, sign: IV004228, dárcé Josef Kindl.

Z historie obce a okolí

Začátky kolonizace (lépe usídlování) našich předků měly společné rysy. Většina jich odjížděla z Rakouska-Uherska hledat obživu. Odborně zpracovaná historická literární díla není nutné rozebírat. Začátky usídlování, život v míru i v dobách válek a nakonec návrat do Čech najdeme v ucelené podobě popsané v Dějinách volyňských Čechů (1., 2. a 3. díl) od doc. Jaroslava Vaculíka z brněnské univerzity. Některé méně známé společenské události z 30. let 20. století na Volyni, tedy i v Buderáži, jsou podchyceny v měsíčnících „PROBUZENÍ“. Ty jsou archivovány v Náprstkově muzeu. Podstatná část všech dokumentů Volyně je k dispozici veřejnosti v Národním archivu v Praze na Chodovci. Památné trojrozměrné předměty mají mít trvalé místo v oddělení Národního muzea v Podbořanech. Z problémů, které se váží k osídlování Volyně, vybereme některé konkrétnosti spojené s naší obcí Buderáž. Podle věku dědečka Vojtěcha (bylo mu při příjezdu na Volyň 14 roků) bylo osídlování v Buderáži a jejím okolí už v roce 1868. Buderáž patřila mezi první obce. První zprostředkovatelé nákupu půdy od polské šlechty byli podnikatelé

František Příbyl, Josef Olič a Josef Svoboda. Oni první zorganizovali početnou skupinu českých rodin (píše se o 128 rodinách), nakoupili půdu a založili obec Hlinsk. Během 1–2 let osad už bylo dvanáct, mezi nimi obec Buderáž. Při pročitání těchto začátků mne mimoděk napadá úvaha, že korupce a úplatky měly svou půdu i tehdy. Například „záslužní“ organizátoři Příbyl, Olič a Svoboda při prodeji půdy v Hlinsku všem rodinám prodávali 13 ha půdy, ale sobě z titulu organizátorů rozdělili po 65 ha této levné půdy. Rychlý postup usídlování bylo třeba úředně podchytit. Protože byly problémy s ruštinou, ruské úřady rozhodly, že české osady si úředně a správně povedou Češi sami. Proto už v roce 1870 byly vytvořeny tři územní celky zvané „volosti“. V čele volosti byl stařešina (česky starosta). Do úřadu starosty patřila pošta, policista a správní úředník. Tři první volostní úřady byly v Lucku, Hlinsku a Dubně. Před Dubněm však byla Buderáž. Vyšším územním celkem byl Újezd, nad ním Gubernie a nejvyšší celek se jmenoval Centrální gubernie (naše byla Kyjevská). Později za polské vlády stál v čele města burmistr. Uspořádání území se měnilo podle politického vývoje. Za Poláků jsme uváděli adresu: X. Y., Buderáž, gmina Buderáž, powiat Zdobunow, wojewodztwo Luck. V čele obce byl sołtys, skupině obcí velel wójt. Posledním českým buderážským sołtysem byl můj strýc Dvorčuk. Před ním jimi byli Jan Vyhnálek (1923) a Josef Novotný (1918). K sołtysování strýce Dvorčuka zapadá zahájení války 1. 9. 1939. Hned v odpoledních hodinách přijížděli běženci ze západního Polska, které doprovázela německá letadla. Sołtys organizoval jejich ubytování. Do našeho malého bytu jsme přijali čtyři dospělé osoby. Po obsazení východního Polska Sověty byli běženci posláni zpět. Za vlády Sovětů jsme měli obecní úřad (selsovět, ukrajinsky selrada). V

Mizoči byl rajon a výš v Rovně byla oblast. Se selradou jsem jednou korespondoval – k doložení totožnosti mi stačila „bumážka“ podepsaná hlavou (starostou) Maksimčukem a sekretářem Žovtaňukem. Výpis z matriky vyřizoval úřad s názvem ZAGS, který vlastnil zápisy z mizočského kostela. Jako školák jsem krátce pracoval na brigádě v okresním úřadě – Rajispolkomu. Dělal jsem instruktora protichemické a protivzdušné obrany. Moje „byrokracie“ byla nicotná proti tomu, co jsem viděl kolem: v jídelně (závodce) byly místnosti zvlášť pro „načalstvo“ a zvlášť pro „plebs“. Civilní stranický sekretář měl na opasku pistoli a vojáci hlídali i civilní úřady. Během německé okupace a krátké existence samostatné Ukrajiny (vyhlášené Banderou ve Lvově 30. 6. 1941) vládli chaos. Školu vedl právník Volodymyr Dudko, který s nadšením ohlašoval nezávislost a zdůrazňoval právo přednosti Ukrajinců. Bandera se však přepočítal – Hitler ho nechal uvěznit a samostatnost byla pryč. Kapitulu o okolí zahájím vzpomínkou na osadu Nový Svět. Tato ryze česká osada splývala s okrajovými domy Buderáže („V sádku“). Osadou se projíždělo na Buršovku a dále do Dermáně, nebo nalevo do Jezírka a k Mizoči. Název Nový Svět byl prý zvolen podle poetické skladby Antonína Dvořáka (Novosvětská). V sousedních obcích se přísně dodržovala etnická jednota; smíšená manželství byla výjimečná. Sousední Buršovka, jako ryze česká, měla svůj vzhled pravé české vesnice. Existovala epizoda, že když do Buršovky přijížděli v září 1939 Sověti, dotazovali se: „Kak zovut etot gorod?“ (Jak se jmenuje toto město?). Z Dermáně jsem znal dva banderovce, ale jen náhodně. V Mizoči, kde jsem pracoval brigádně, zaměstnávali úředníka a mladou učitelku, banderovce z Dermáně, které nejdříve zatkli a pak používali jako volavky na schůzích po rajonu. Dermáň vzpomene pro jeho široko-daleko známý monastýr (klášter). Klášter jsem několikrát prohlížel zblízka. Bylo to v létě 1938, když jsem doprovázel otce k dermáňskému lékaři. Ten léčil tuberkulózu „moderně“, tzv. pneumotoraxem. U zdi monastýru jsme „parkovali“. Dermáň je uváděna ve všech historických písemnostech jako obec s hlavním stanem banderovců za 2. světové války. Z Buršovky se mohlo odbočit na Jezírko a dále přes Mizočík do Mizoče – našeho okresu. V Mizočíku stál na návrší větrný mlýn. Vlastnil jej někdo z příbuzných Hlaváčových. Jednou, v době stupňovaného německého omezování života, jsme s rodinnou pomocnicí Naděou Hlaváčovou na větráku tajně semleli trochu obilí. Mizoč, naše nejbližší městské sídlo, bylo před válkou místem jarmarků a různých trhovišť. V Mizoči byla naše fara, kam jsme skoro pravidelně jezdili do kostela. V Mizoči je pochován otec, sestřička a bráška. V roce 1966 jsem jako turista hroby blízkých nenašel. Ze hřbitova vznikl park, z kostela kino. Bylo mi smutno. V Mizoči jsem oslavoval konec války, poznal jsem zde dobré lidi, dodnes tam žijí

potomci mých dobrých známých. Veřejně se málo vědělo, že do Mizoče vedla železniční vlečka dlouhá 7 km. Vlečka byla napojena na hlavní trať Lvov – Zdolbunov v osadě Ozerany (Ozerany nebyly české). Vlečka sloužila pro cukrovar. Později za doby Sovětů k ní připojili okresní sklad na obilí, jakési silo. Z doby asi půlroční brigády v tomto skladu jsem několikrát „maširoval“ od vlaku z Ozeran přímo po kolejích uprostřed lesa. Někdy, když se vystoupilo v Ozeranech v noci, nebyl pochod po kolejích lesem žádnou idylkou. Mizočský cukrovar, chloubu místního průmyslu, vystavěli pro hrabata Radziwillovy Češi. Jaroušek Mec mi vyprávěl, že se stavby cukrovaru zúčastnil jeho otec. Cukrovar pracoval i za války a vydržel nájezdy banderovců. Osobní exkurzi v cukrovaru mi dopřál uskutečnit v tom roce 1966 můj mizočský známý. Mizoč svojí historií obsahuje mnoho témat, která nelze stručně popsat. Do výčtu našich sousedních obcí uvedu ještě Sujmy, Svatou, Mosty a Petrikovštinu. V Sujmech na rozcestí z Mizoče do Buderáže fungoval skvěle vodní mlýn. Naproti přes cestu měl statek pan Nosek. V Sujmech jsem krátce bydlel jako „příženěný“ syn Václava Husáka. V Sujmech žily čtyři české rodiny: Husákové, Altmanovi, Čechovi a Noskovi. Jižní cestou za tzv. Hradem, podél řeky Zbytinky, se jezdilo do Svaté. Odtud vedla podobná vedlejší cesta do Mostů. O Svaté jako mučednické obci z doby 2. sv. války napíšeme na jiném místě. Osada Svatá byla jakousi vstupní branou do Křemenského polesí. Málo se vědělo, že zde existovalo řízené lesní hospodářství. Několik buderážských sousedů zde vlastnilo lesní parcely. Z dochovaných listin u rodiny Růženky Strakové jsem se zájmem četl, jak tyto parcely prodával stát zájemcům. Nákup a převod do vlastnictví těchto parcel trval sedm let (1927–1934). Platilo se (zřejmě z kuriózních důvodů) zlatými rubly. Vlastníci lesních parcel směli využívat les pouze podle přísně stanoveného státního programu. Z Buderážských byli vlastníci parcel: Bitner, Lucuk, Šejna, Kindl, Jančák a Pěchota. V Mostech měli velký rybník, velký mlýn a chov ryb. Také odsud byla vstupní brána do rozsáhlých lesů. Velký mlýn a větší pila v lese dávaly osadě ráz obchodně-turistického zátiší. V Mostech žila jediná Češka, moje teta Anna Pichnická. Byli bezdětní, živil se malým obchůdkem. Strýc, Polák a hrdý veterán války, vedl krámek podle svého gusta. Prodával i to, co se nepatřilo – tabák, spiritus a podobné pašované věci. Když mu krámek úředně zapečetili, utrl pečeti a prodával dál. Měl přece z titulu veterána privilegia. Petrikovštinu, obec na východ od Buderáže, jsem neznal.

Buderáž - vodní mlýn z roku 1936 - snímek z roku 2019.

Z doslechu vím, že zde bydlely čtyři české rodiny. Podnět zmínit se o obci jsem nabyt nedávno, když jsem v seznamu dívek, bojovnic ve Svobodově armádě, vyčetl jména Rolleová a Vienertová. Osobně jsem pak s Helenkou Křikavovou-Albrechtovou, také ze Svobodovy armády, upřesnil, že děvčata nebyla z Buderáže, nýbrž z Petrikovštiny.

Společenský život

Češi přijížděli do Ruska z relativně vyspělejšího prostředí. Jejich životní postoje byly povětšinou kulturnější. Už samotné reformy císařovny Marie Terezie z konce 18. století byly pokrokem. Růst průmyslu v Evropě a obchodně-technické společnosti se postupně přenášely do Ruska. Čeští podnikatelé jako Slované měli příznivé podmínky. Buditelé typu Palackého navazovali také kontakty kulturní a společenské. Nechyběly náměty k eventuálnímu nastolení české státnosti pomocí Ruska. Uvádí se, že sotva se Buderážští usídlili a postavili „střechu nad hlavou“, mysleli na budoucnost svých dětí. Najali budovu, vyhledali českého učitele a již v roce 1870 zřídili školu. Byla to první česká škola na Volyni. Postupně samozřejmě přibývalo škol i na jiných místech, měly různou úroveň, různé starosti i různé náboženské peripetie. Fungovaly nezávisle asi 20 let. Postupně přešly do ruských rukou. Mohli jsme pak nejednou vidět u svých rodičů psát česky azbukou. Čeština však nemohla zaniknout. Kulturní spolky a samotní rodiče měli propojení s českým prostředím v Rakousku. Český jazyk, potažmo českou kulturu, si trvale zachovali. Školství v době polského státu mělo v osnovách český jazyk jen tam, kde byla česká obec. Větší městský celek, jako byl v Lucku, měl České gymnázium. V Buderáži jako smíšené obci jsme měli vyučování v polštině s předmětem ukrajinštiny. Tedy češtinu jsme neměli ani jako předmět. Naším ředitelem školy byl Kazimierz Bania, třídní učitelka Maria Sněžko. Náboženství učila paní Drozdowská, pravoslavné diakon Djačuk. Vzpomínám s úctou na diakona, protože byl skvělým sbormistrem v církevním sboru. Byl vysokoškolsky vzdělaný. Krátce nás učil matematiku, když scházel učitel v prvních týdnech sovětské vlády v roce 1939. V krátkém období sovětské školy (1939–1941) jsme měli náročnější předměty. Navíc nás automaticky nechali ve třídě, kterou jsme právě zakončili. Zírali jsme překvapivě, jak škola zavedla zájmové (povinné) kroužky. Vzpomínám, jak jsem se ve velkém sálu hasičské zbrojnice zúčastnil jako muzikant na mandolínu divadelní hry od Puškina „Cigáni“. Bylo to zcela amatérské. Měli jsme úkol nacvičovat soutěž na okresní úrovni v Mizoči. Středně-nižší školu jsem ukončil s vyznamenáním. Slavnostně na zasedání rodičovského sdružení mi udělili „Stalinskou zlatou plaketu“. Bylo to v neděli 21. 6. 1941, druhý den ráno ohlašovali válku. V krátké době „svobodné“ Ukrajiny jsme do školy chodili jeden rok. Školu zavřeli za „zradu“. Nastala doba školního bezvládí. Ihned při přechodu fronty v březnu 1944 nás některé žáky překvapila třídní učitelka z doby sovětské školy. V uniformě Rudé armády si nás svolala k Dvořákovým, radila nám

nepřerušovat učení a ještě v průběhu školního roku pokračovat. Nevím již z jakého důvodu, mne jako dobrého žáka nechala začlenit do školy v Mizoči. V Mizoči ovšem jsem se ocitl bez rodičů. Naráz jsem se staral o sebe sám. Zaznamenejme další rysy společenského života v Buderáži. Polský stát povoloval málo společenských nepolitických organizací. Obecně povolenou a prospěšnou práci v celé Volyni odváděla společnost „Česká matice školská“. Starala se o věci školství a kultury. Vrchním organizačně-zprostředkovatelským subjektem byla Ústřední česká matice školská v Lucku. Originální fotografii buderážského výboru ČMŠ v Buderáži jsem daroval Národnímu archivu v Praze na Chodovci. Tato fotografie ukazuje 12 zástupců ČMŠ. Vpředu u stolu sedí strýc Dvorčuk a Vláďa Husák. Zásluhou ČMŠ sloužila pro obec malá veřejná knihovna. Vzpomínám, že otec odebíral Katolické noviny, matka časopis Hvězdu. Oficiálně pod polskou hlavičkou byl v obci Sbor dobrovolných hasičů. Vídával jsem je v akci, nebo když „vyšňoření“ v uniformách byli ozdobou oslav státních svátků, např. 3. máje (výročí Konstituce Polska) nebo 11. listopadu (výročí založení polského státu). Před začátkem 2. světové války byla pro hasiče vybudována nová zbrojnice s velkým společenským sálem. V něm jsem zhlédl poprvé němý školní biograf. Chloubou Buderážských byly hned dvě kapely. Jedna pod taktovkou Frantíka Vyhnálka, druhá Ráčkova. Měly nepravidelné zkoušky – „sehrovky“. Pořídili si asi poslední fotografii před odvodem do Svobodovy armády na jaře roku 1944. Společenskou úlohu sehrávala hospoda u Jandů. Vedle výčepu měla sál s pódiiem pro hudbu. Mám na ni osobní vzpomínku, když mi pan Janda místo drobných nabídl cigarety. Bylo mi jedenáct. Matka mi ani nevynadala, řekla jen, že už jsem dost dospělý, abych došel k rozumu sám. V Buderáži byl život v náboženském duchu samozřejmostí. Z matčiny strany byli pravoslavní, proto jsem znal zvyklosti obou církví. Církevní svátky, posvícení a dožínky mívaly slavnostní charakter. V mém „paměťovém slovníku“ zůstal záznam pravoslavných velikonočních svátků. Po půlnočních bohoslužbách jsme se navzájem líbali s pozdravem „Christos voskres“ a odpovídali „Voistinu voskres“. Dnes zní jako neobvyklý zvyk, když dospělí chlapi před církví udržovali zvyk „přetloukání“ velikonočními barvenými vajíčky. Pravoslavné „provody“ – týden po Velikonocích – se slavily na hřbitově. Ke hrobům blízkých se zval baťuška ke společné modlitbě. Hroby se zdobily velikonočními pokrmy, především vajíčky a mazanci. Zajímavý obřad se konal na Tři krále – Izjavenije. Světla se a rozdávala voda z rybníku, který byl pod svahem hřbitova. V rybníce, pokud byl zamrzlý, byl vysekán velký kříž. O Vánocích, ať katolických nebo pravoslavných, bylo zvykem organizovat mužský sbor koledníků, kteří přišli koledovat přesně o půlnoci. Na Nový rok koledníci (malí chlapci) chodili posypávat místnost ovsem s průpovídou: „Sju, siju, posivaju, z novym rokom pozdravljaju...“ Byli to většinou chlapci Ukrajinci. Vzpomínám na jednu sváteční, asi posvícenskou oslavu před válkou. U hospody, vedle Jandů a Melníkových, měli stánek kolotočáři. Kdo vypomáhal tlačit trámy na zvýšené plošině, mohl se zdarma svézt. Z mého svezení jsem si odnesl poznatek na celý život, že jsem alergický na točení, a ze zábavy bylo tehdy velké zvracení. Vzpomeňme, že společenskou událostí bylo draní peří. Draní organizovaly matky pro své dcery do výbavy nebo rodiny, kterým scházely peřiny. Musely se nejdříve chovat husy, umět je správně škubat, sesbírat větší množství peří a organizovat draní. Většinou ve volném zimním čase. Někdy, zejména na „doděrnou“, doprovodili ženy mužové, aby kibicovali a zpestřovali čas. Předčítali např. z Pečírka kalendáře nebo něco zajímavého z českých novin.

Uměli vyprávět historiky i báchorky. Vzpomínám, že jsem jednou jako dítě okukoval děj při doděrně u Máni Vyhnálkové. Někdo bavil řečí o nadpřirozených, strašidelných věcech. Utkvělo mi v hlavě povídání o strašidle přímo na vedlejší louce. Když jsem se pak s mámou vracel domů, viděl jsem „strašidlo“ doopravdy. Cestou jsme totiž procházeli poblíž staré ztrouchnivělé vrby; ta fosforeskovala bělavým, rozpukaným kmenem. V Buderáži bylo víc katolíků nežli pravoslavných. Možná (nevím to určitě) bylo zde více „přeběhlíků“ od pravoslaví po roce 1905, když byla carem vyhlášena náboženská svoboda. Proto do Buderáže ve 30. letech jezdily katolické mise z Čech. V roce 1934 a 1936 zde byly dva velké sjezdy katolíků ze širokého okolí. Jednou při oslavě dožíněk, podruhé v rámci založení Skupiny katolické mládeže. Svaz dekorovali misionáři praporem Panny Marie Čenstochovské. Při návratu do Čech prapor dovezla rodina Dvořákových do Úterý. Podrobně o misijních sjezdech na Volyň se píše ve 2. díle Dějin. Jsou zde jmenováni zasloužilí misionáři v čele s pozdějším, dnes blahoslaveným, kardinálem Josefem Beranem. Velmi podrobně jsou popsány práce jiných misionářů v předválečném, v Čechách vydávaném časopisu „Probuzení“ (je archivován v Náprstkově muzeu). Výraznou osobností misijních akcí byl Jindřich Dušek. Ten byl v těsném kontaktu s Volyňáky ještě při jejich usídlování v roce 1947. Všechny misijní akce v Buderáži jsou úzce spjaty s rodinou Dvořákových. Zejména paní Dvořáková (ke stáří paní Ráčková) vytrvala v přátelském propojení s misionáři až do své smrti. V roce 1948 ji na úterském hřbitově pochoval pozdější kardinál Josef Beran. Bylo to těsně před jeho internováním. Ke společenským zvykům mladých patřily neohlášené nedělní odpolední schůzky. Chodilo se bez ohlášení k rodinám, kde byla děvčata. Také odtud mi zůstaly dvě vzpomínky, kdy jsem se tzv. „na táčky“, pod patronací starších hochů, zúčastnil. Jednou, zrovna v zimě, jsme šli zkratkou přes zasněžené pole k Pluhařovým. Pluhařova děvčata byla tři, žila jenom s matkou, bráška jim zahynul kvůli nalezenému granátu. Zábava a klábosení u Pluhařů se neobešly bez alkoholu. Musel jsem „držet krok“ s těmi staršími a pak to dopadlo špatně. Podruhé, jak si vzpomínám, jsem se ocitl na „táčkách“ u Kubelků na kopci za lesem. Někdo z chlapců, možná to byl Jeník Pěchotů, donesl nové písničky z Čech. S vlasteneckým étosem se zpívaly Hašlerovy nové písně, např. „Zpívejte lidičky“. Probíraly se také příběhy z fronty. Ilegální skupina Blaník měla určité místo také v Buderáži. Souhrnně, společenský život se musel přizpůsobovat době. Měl svá příjemná i těžká místa. Z obecného volyňského pohledu Buderáž nebyla „zastrčenou vesnicí“.

Paměti z doby válek, účast v armádě

Obecně ucelený výklad o životě Volyňáků, jak jsme již uvedli, najdeme ve třídílné monografii: Dějiny volyňských Čechů od doc. Vaculíka. Příběhy z doby obou válek, včetně jmen, která jsou s válkami spojená, zpracovali krajané J. Hofman, V. Širc a J. Vaculík ve dvou vydáních knihy:

Volyňští Češi v prvním a druhém odboji (Praha 1999 a 2004). Okomentujeme vybrané části týkající se Buderážských. Války jako obecné zlo zasahovaly vždy do nejcennějších věcí života. Neobešly se bez ztrát na životech našich blízkých. Ta první světová válka trvala 4 roky. Zasáhla téměř všechny národy Evropy, stála desítky milionů životů. Druhá trvala oficiálně také 4 roky (v SSSR), ale byla ničivější. Mementem jejího ukončení bylo vyzkoušení atomové zbraně na lidech. Její zdokonalování a samotná existence ohrožuje život celé planety. Výsledky 1. světové války dřívější mapu světa velmi změnily. V Evropě vzniklo nové Polsko, Československo a další státy. Pro Volyňskou gubernii přinesla válka její rozdělení na část polskou a část sovětskou. V praxi to například znamenalo, že příbuzní a známí ztratili veškerý kontakt, včetně psaní dopisů. To trvalo 20 roků. V rodině mého strýce Vojty z Holovně například chyběla dcera Marie po celou dobu, protože v době „náhlého“ uzavření hranice mezi Polskem a SSSR zůstala na návštěvě u své babičky v Buderáži. Z uvedené knihy J. Hofmana a spol. uvádíme jména Buderážských, kterým doba války velela být v armádě. Hned začátkem války, na základě smluv mezi carskými orgány a orgány československého odboje, mohli vojáci české národnosti, ruského občanství, vstupovat do formujících se československých legií. Těch, kterých se to týkalo, bylo více nežli tisíc. Z branců z roku 1914 byli zakladatelé tzv. České družiny. Mladší ročníky procházely všechny jakousi registrací v legiích, ale jejich setrvání v nich bylo dobrovolné. Větší část Buderážských prošla registrací, ale vrátila se domů. Hodí se vzpomenout, že historicky nejvyšším oceněním československých legií byl boj u Zborova 2. 7. 1917. V seznamu Buderážských se uvádí jako skutečný legionář Antonín Šlezinger. Ostatní se v legiích pouze registrovali. Vzpomínám, že otec vyprávěl, jak odolával přemlouvání kamarádů z Čech, aby s nimi v řádném vojsku putoval do vlasti.

Buderáž 28. 3. 1944 - odchod do války

Jména Buderážských registrovaných v čs. legiích: Altman Emanuel (1896), Beneš Adolf (?), Hajšinek Antonín (1883), Janda František (1890), Janda František (1889), Janda Viktor (1896), Jirásek Josef (1894), Kindl Josef (1898), Kubový Alex (?), Linger Michal (1898), Lipovský Alois (?), Maťásek Václav (?), Šlezinger Antonín (1884) – působil v čs. legiích od 11. 9. 1914 do 30. 3. 1918, Švejnoha Jaroslav (1884).

1. řada sedících zleva:

1. Pěchota Vláďa, 4. Kodejška z Buršovky s trumpetou, 5. Šatava z Buršovky s klarinetem

2. řada sedících zleva:

1. Kubelka Josef s heligónem, 4. Vyháněk Franta s trumpetou, 7. Ráček Josef s trombónem, 8. Blažek u bubnu.

1. řada stojících zleva:

1., 2., 4., děvčata Pluhařova v angorských čepicích, 3. Vyháněk Saša.

1. řada stojících zprava:

3. Hlaváč Vláďa.

2. řada stojících zleva:

5. Pěchota Franta s praporem, 7. Dvorčuk Václav, 8. Ráček Josef.

3. řada stojících zleva:

5. Dědouch Bohouš s bílou šálou.

Poslední řada zprava:

5. Vyháněk Alois?, 7. Šejna Václav.

Poslední řada zleva:

3. Svoboda, 4. Šimert Vláďa s čepicí na stranu.

Nelze nezapomenout ty, kteří zůstali doma. Žili v neustálém napětí a bídě. Po oficiálním uzavření míru v Brestu Litevském v roce 1918 se vojska „proháněla“ Volyní dvakrát – na východ a zpět na západ. Nejdříve polská ofenziva s podporou ukrajinských nacionalistů skončila až u Černého moře. Následně fronta prošla přes Volyn zpět až k Varšavě. Teprve riskantní manévř Pilsudského dovedl definitivně dohodnout hranice Polska (tzv. Zázrak na Vísle). Relativní klid v západní Volyni trval pak 20 roků. V roce 1939 žádný zázrak nebyl. Rozdělení Polska mezi Německo a SSSR bylo jen přípravou na další válku. Začátek války 22. 6. 1941 byl v Buderáži bez střetnutí. Fronta šla bokem. Vzpomínám na paradoxní vítání německých vojáků, které plynulo z neznalosti fašismu a z brutality vlády Sovětů během předchozích dvou let. Ti nás například nesmyslně zařadili mezi „kulaky“ kvůli 5 ha hospodářství.

Během vlády Sovětů (1939–1941) narukovali a zahynuli tito sousedé: Kubát Václav (1919), Novotný Stanislav (1917), Ráček Antonín (1918), Šlezinger Vítězslav (1918).

Také v polsko-německé válce (bleskové) mohli mít účast někteří buderážští. Nemáme o tom záznamy. Mohu uvést jeden případ: otec kamaráda Olega Hoppe (maminka byla rozená Novotná) odešel jako důstojník do války. Nikdy se o něm nic nedozvěděl. Poměry z doby okupace Německem byly kruté. Ukrajínští nacionalisté v Mizochi v září 1942 vyvraždili téměř všechny Židy během jednoho dne. Strýc Vojtěch byl nucen nakládat a odvázet postřílené oběti. Později nastal obrát a policajti se stali páteří banderovského hnutí. To ovládalo vesnice především v noci. Jejich ideologií byla totální likvidace „odvěkého nepřitele“ – polských kolonistů. V Buderáži zamordovali rodinu Bitnerovu jen proto, že měla německé příjmení. Důvod zavraždění Josefa Dědoucha nebo Kubizňáka neznáme. Jako čtrnáctiletý kluk jsem zachraňoval strýce Pichnického z Mostů – v noci jsem ho tajně odvázel do Zdobunova. Nešetřili ani své lidi, jako souseda Maksimčuka. Uvádí se, že banderovci zavraždili přes 300 Volynáků a kolem 35 tisíc Poláků. Ve dne se objevovali vojáci z Mizoch a vymáhali naturální daně, v noci přicházeli banderovci a brali potraviny, koně i jiné věci pro svoje přebývání v lese.

V nejistotě a zmatku se muselo žít. Potřeby pro běžný denní život se vyráběly nouzově, aby se přežilo. Když například byly uzavřené mlýny, použilo se žerno (žernov). Vyzkoušel jsem to u Hlaváčů. Žádný rychlý způsob semletí trochu zrní to nebyl. Jedlý olej z máku, lnu a konopí se vylisoval u Oksena Jančáka. Plátno na kalhoty, v součinnosti s ukrajinskými sousedy, kteří měli stav, zhotovila a zpracovala matka sama. Recept na vaření mýdla, včetně toho lepšího toaletního, si ženy předávaly mezi sebou. Vzpomínám, že jsem si vyrobil použitelné dřeváky do sněhu. Naturálním, vcelku pochvalným platidlem byla samohonka. Byla současně jakýmsi opiem v těžké době. Naučil jsem se ji jako kluk také vařit. Uměl jsem jenom tu jednoduchou ze strouhané, vykvašené cukrové řepy.

Svědectví válečné události

Černým dnem Buderáže bylo pondělí 13. dubna 1943. Ráno po snídani jsem okširoval valacha, že pojedou orat. Ozvala se střelba z pušek, objevil se strýc Vojtěch, abychom se rychle odebrali do sklepa. Střelba rostla. Co se dělo a proč se střílelo, jsme nevěděli. Asi po dvou hodinách začala razie. Němečtí a maďarští vojáci házeli granáty na naše stavení a vyháněli nás ven ze sklepa. Středem špalíru vojáků, s rukama vzhůru, nás odváděli a řadili do houfu sousedů na louce u silnice. Neustále měli namířené zbraně, pobíhali kolem a radili se, co s námi. Pak nařídili pochodovat do středu vesnice k dalšímu houfu lidí. Po několikahodinovém zdržování nás v odpoledních hodinách propustili. Někdo volal, abychom si pospíšili hasit zapálená stavení. Stačili jsme něco uhasit. Sestřenka Růženka Straková-Pěchotová, které bylo tenkrát 8 roků, na událost vzpomíná: „Toho dne, 13. 4. 1943, projížděli Buderáží maďarští vojáci. Z lesíku začali střílet banderovci. Strhla se velká palba. Běželi jsme celá rodina k příbuzným Hlaváčovým, abychom se ukryli. Vojáci nás zahlédli a donutili nás se vrátit. Na dvoře nás postavili a nařídili dát ruce vzhůru. Vykríkovali, kde jsou partyzáni. Rabovali věci z domu,

odváděli dobytek. Otec se jim snažil vysvětlit, že jsme Češi a s partyzány nemáme nic společného. Odvedli nás do vsi a zařadili k větší skupině lidí. To, že nás nepostříleli, způsobila asi náhoda. Voják, zřejmě velitel, mluvil česky, nařídil odstoupit na stranu zvláště Čechům, zvláště Ukrajincům. Potom nás propustili. Vzpomínám, jakou jsme prožívali úlevu a na to, jak některé ženy, včetně mé maminky, líbaly tomu veliteli ruce. Doma, kde všechno hořelo, jsme se snažili něco zachránit. Druhý den se nám vrátil i dobytek. Upozornili nás na něj sousedé, že se odpoutal od vojáků a potuluje se po vsi.“ Na tuto válečnou událost vzpomíná tehdejší žák 3. třídy František Vyhnálek takto: „Střetnutí ustupujících maďarských vojáků s banderovci zažila naše rodina zblízka, téměř v centru zásahu. Bydleli jsme totiž blízko silnice (obecní cesty), kde vedla odbočka do Sujmů a dále do Mizoče. Odtud již den předem, pozdě v noci, přijeli vojáci a pokračovali západně k osadě Loše. Doprovázely je naložené povozy řízené zajatými vesničany, Ukrajinci nebo Čechy. Vezli zásoby a kradené zboží.“ Podle pozdějšího vyprávění Marušky Noskové byl v koloně povozů její otec, pan Nosek ze Sujmů. Dalo se předvídat (to tušila nejvíce má matka), že dojde k masakru, protože banderovci nebyli obyčejně daleko. K masakru druhý den brzy ráno doopravdy došlo. Po stejné silnici dojeli náhle banderovci, také s naloženými povozy. Jejich přední hlídky objevily vojáky a palba začala. Slabší banderovci opouštěli rychle pozice a Maďaři masakrovali lidi a ničili majetek. My tři bráškové jsme s matkou běželi do úkrytu k dědečkovi Husákovi, ale vojáci nás brutálně sváděli do houfu lidí na louku u rozcestí. Při tom nešetřili štouchanci. Matku zbili, mne postrkovali kopancem. Když jsem upadl, dědečka, který byl slepý, postrkovali pažbami. Otec se ještě snažil zachránit věci a dobytek, popálil se z 60 % a též ho zahneli do houfu. Dlouho nás vodili po obci, rozhodovali se, co s námi provedou, a nakonec nás propustili. Spousta budov obce, kde jsme žili, byla zničena. V našem domě uhořela domácí zvířata, včetně milovaného mladého hřebce. O tom, zda byla potyčka plánovaná, nebo nahodilá, nevíme. Existují pouze dohady, že o ní vědělo mizočské gestapo. Z hlediska vojenského šlo o potyčku hloupou a bezvýznamnou. Slabší banderovci ustoupili přes kopec do lesa v prostoru Svaté. Při razii byly v Buderáži usmrceny tři osoby. U Lucuků matku a syna zavraždili, paní Šlezingerovou zasáhla zbloudilá střela, když přebíhala do úkrytu. Větší masakr byl ve Svaté. Tam nahnali do stodoly asi 40 mužů a upálili je. Většina mužů byli Ukrajinci. Z Čechů se uvádějí čtyři – jmenovitě Adolf a Antonín Kubovi. Ti další dva nejsou vypátráni. Z ústních pramenů se uvádějí dvě jména Ukrajinců, kterým se před upálením podařil útek. Vzpomínají se jména: Kornijak a Herman Kozic.

Epilog události

V Kryrech, kde žije početně rodin z Buderáže, se zachovala pověst o zvláštní epizodě spojené s uvedenou událostí: občan z předválečných Kryr jménem Vobořil pracoval pod změněným jménem

Hiil u gestapa v Mizoči. Podle Marušky Noskové docházel k nim do Sujmů pro potraviny a zřejmě se pochlubil, že je sudetský Čech z Kryr. Tento občan Hiil se nechal vézt povozem pana Noska (zřejmě internovaného) a byl přítomen masakru v Buderáži. Po válce se jmenovaný v Kryrech už neobjevil. Černé dny byly i jinde na Volyni a byly též horší. Viz popsané události v Českém Malíně, Michně-Sergejevce a jinde. Svůj osobní černý den jsem zažil 24. listopadu 1944. Bylo to už za Sovětů, ale banderovci pořád řádili. V tu noc, u postele umírající matky v Sujmech, mne navštívili čtyři ozbrojení chlápci. Jednoho jsem znal, byl skoro sousedem. Poručili si samohonku a prováděli výslech. Vyčítali mi, že se chovám nepřátelsky, protože jsem ve styku se Sověty v rámci mého pokračování školy mimo vlastní obec. Jejich noční výslech trval čtyři hodiny. Vychutnávali napjatou situaci, naznačovali, jak snadno mne mohou zastřelit. Nakonec mne důrazně napomenuli, abych nezradil, a odešli. Z pohnutých, psychicky těžkých zážitků mi zůstala zkušenost, že v situaci nebezpečí života mizí strach. Jakoby cesta ke smrti otupuje, vymetá hlavu. Když jsem například dostal „štouchanec“ pažbou při průchodu špalírem vojáků, necítil jsem bolest. Teprve druhý den jsem musel na lůžko. S blížící se frontou na rozhraní let 1943–1944 byla doba nejtěžší. Ustupující Němci a Maďaři několikrát táhli cestou přes Buderáž a blízké okolí. Vraždili méně, o to víc drancovali a kradli, protože potřebovali věci na přežití. Chovali se panicky, byl z nich strach. Mému nevlastnímu otci v Sujmech sebrali např. pár nejlepších koní v obci, sebrali všechno krmení a ponechali svoje svrabem nemocné koně na dvoře. Svrabem pak onemocněla celá rodina. Léčili jsme jej jakousi mastí ze síry a léčili jsme to dlouho. Banderovcům přibýly starosti. Střetávali se každou chvíli s východními partyzány – Kovpakovci. Nejednou jsme pochovávali mrtvé. Byl to nezvyklý pocit při účasti na pohřbu banderovce-sousedy, který ještě včera dělal nadřizeného. Tak velela solidarita doby. Divná, bezhlavá taktika v té předfrontové době byla například v tom, že se organizovala bezpečnost občanů proti blížícím se Sovětům kopáním úkrytů. V Sujmech, kde převládalo ukrajinské obyvatelstvo, bylo kopání úkrytu pro každou rodinu povinné. Vzpomínám na vzniklou nebezpečnou situaci; otčím ve své originalitě pijana, usvědčen vlastní statečností, mávnul rukou a prohlásil, že se žádná jáma kopat nebude. Chudák matka zachraňovala situaci. Umluvila ukrajinskou sousední rodinu, aby s kopáním krytu u nich pomohl syn, a kryt pak sloužil pro obě rodiny. Kopání u sousedů jsem se účastnil, ale měl jsem plnou hlavu starostí, jak to všechno dopadne. Pro jistotu moje chlapecká hlava vymyslela, že budu chodit spát na seno na půdu a vezmu si zbraň (sekeru) s sebou. Zprávy o blížící se frontě byly na spadnutí. Přicházely různou cestou. V Buderáži vojenský přechod fronty nebyl. Fronta přešla poměrně rychle na jiných hlavních tazích. Jakýsi předvoj „otrhaných vojáků“, prý trestného praporu, jsem osobně zažil. Když totiž došla zpráva do Sujmů, že v Buderáži už jsou Sověti, moje chlapecká nedočkavost velela, abych se do Buderáže seběhl podívat. U strýce Vojtěcha jsem na ně narazil. Pojídali právě placky, které teta Barbora nestačila péci. U plotu měli uvázané koně. To „otrhaní“ mělo asi svou váhu, protože jeden z vojáků mne vyzval, abychom si vyměnili boty. Bota byla náhodou malá, tak mi ji vrátil. Událost byla již koncem února 1944. Průběh mobilizace nebo hromadný dobrovolný nástup do armády buderážských mužů jsem osobně neprožíval. V té době mého pobytu v Mizoči jsem spolu s několika chlápci našel cestu do Rovna a tam se hlásil k přijetí do armády. Měli jsme zrovna „smůlu“ (možná štěstí). V ten den se takových hochů mladších 17 let sešlo na vojenské komisi vícero. Navíc zrovna rozladěný nadporučík Stránský neměl na hromadu kluků čas. Vzkázal nám, abychom šli raději domů k maminkám.

Seznam buderážských vojáků v čs. jednotkách

Z historických listin a zvláštních „paměťových slovníků“ uvádíme jména Buderážských, kteří prošli aktivně válkou v čs. jednotkách a z nichž mnozí (zřejmě většina) na frontě zemřeli.

Č.	Jméno	Rok narození	Poznámka
1	Balada Josef	1911	Padl na Dukle, 9.–23. 9. 1944
2	Blažek [Jméno?]	1925	
3	Dědouch Bohumil	1925	
4	Dědouch Václav	1907	Nezvěstný od 1. 10. 1944 – Dukla
5	Doležal Vladimír	1914	Padl 11. 3. 1945 v Liptovském Hrádku
6	Dvorčuk Václav	1921	
7	Dvořák Josef	1927	Narukoval po válce
8	Hlaváč Josef	1909	Utonul v Poljance 24. 11. 1944
9	Janda Antonín	1915	Padl na Dukle, 9.–23. 9. 1944
10	Janda Josef	1906	Padl na Dukle, 9.–23. 9. 1944
11	Janda Vladimír	?	Padl na Dukle – Kelečovce (?)
12	Kubelka Josef	1902	Nezvěstný od 1. 10. 1944, Dukla
13	Kubizňák Jan	1910	Zemřel v nem. Rzeszów 15. 11.
14	Kubizňák Václav	?	Neověřeno
15	Linger Vladimír	1906	Padl 16. 11. 1944 v Zydranové
16	Mrázek Antonín	1912	Padl na Dukle 15. 9. 1944
17	Novotný Josef	1909	Nezvěstný od 5. 4. 1945, Trstená
18	Pěchota František	1913	Padl na Dukle 15. 9. 1944
19	Pěchota Vladimír	1910	
20	Ráček Josef	1904	Nezvěstný od 1. 10. 1944, Dukla
21	Ráček Josef	1926	Neověřeno
22	Ráček Antonín	?	Neověřeno
23	Sklenář Josef	1914	Nezvěstný od 1. 10. 1944, Trstená
24	Vyhnálek Josef	1918 (?)	Prošel výcvikem v RA (Rudé armáda)
25	Vyhnálek Alois	1921 (?)	Prošel leteckým výcvikem v RA
26	Vyhnálek Saša	1925	
27	Vyhnálek František	1906	Zemřel na cestě na ošetřovnu 15. 11.
28	Šejna Václav	1925	
29	Solil Jaroslav	?	
30	Fencel Alexander	?	Neověřeno

Pozn. Český svaz veteránů spolu s Čs. obcí legionářskou připravují pro Národní archiv seznamy všech příslušníků čs. armády, západních i východních jednotek, včetně průběhu jejich služby. Materiály budou postupně digitalizovány a přístupny veřejnosti na internetu.

Návrat domů

Velmi doporučuji přečíst publikaci od autorů z redakce „Věrná stráž“ pod názvem „Návrat domů“, vydanou v roce 1999. Příprava repatriace, její průběh a problémy usídlování jsou zde z velké části popsány. Téměř všichni Buderážští se vraceli do vlasti na základě repatriční smlouvy. Svobodní demobilizovaní mohli zůstat ve vlasti rovnou. Měli výhodnější, snad přednostní přiděl zemědělských usedlostí po odsunutých Němcích. Malá část z nich zůstala sloužit v armádě, někteří zvolili jiná zaměstnání nebo studovali. Některé Buderážské demobilizované jsem ihned po svém příjezdu do Čech navštívil. U Bohouše Dědoucha jsem plnil svou povinnou zemědělskou brigádu. Místo tří měsíců jsem brigádu prodloužil na měsíce šest. Teprve před příjezdem rodičů Dědouchových, na jaře 1947, jsem jeho pohostinné prostředí opustil. Od Bohouše, ze Železné, jsme dělali několikrát výlet na motorce ke kamarádům. Slavnostně mne uvítal Saša Vyhnálek v Kryrech, soused Blažek v Libořicích, bratranec Šejna v Kryrech nebo bratranec Věna Dvorčuk až na Moravě ve Stachovicích. Občas, později po návratu rodin, jsem zaslechl poznámku, že ti zatracení kluci mohli posečkat

na své holky, než se vrátí. Ukazuje se, že ta věrnost se nakonec různě promísila, určitě ve prospěch dobré věci. Z výše jmenované publikace se dočteme, jak osídlování pohraničí po Němcích mělo dost často nečekaných problémů. Majetky byly v roce 1947 již rozebrané jinými přistěhovalci, takže proklamovaná přednost pro Volyňáky byla často jen formalitou. Při sporech nemohli mít Volyňáci úspěch, protože veřejní činitelé místních správ jim nebyli moc nakloněni. Jinou, občasnou otázkou bylo usídlit Volyňáky do společných celků a zachovat něco na způsob vlastní identity. Byl to názor ojedinelý a dobře, že neměl úspěch. Závidím ovšem těm spolukrajanům, kteří své volyňské vesnice nemají v Čechách roztroušené, nemají k sobě daleko a ještě dnes se občas scházejí. Příkladem může být Kupičov. Buderážští se víceméně v početnějších skupinách usídlili a jejich potomci dnes žijí na Lounsku, Tachovsku a Plzeňsku. Můj návrat domů byl o něco jiný, složitější, poučný. Ze Lvova, kde jsem bydlel u své tety, jsem přešel „načerno“ do Polska a pak, po 3 měsících, v září 1946 do Čech. Čekal jsem na plnoletost (18 let), abych mohl odmítnout svému strýcovi téměř povinnou nabídku, abych se „přebarvil“ na Poláka a zůstal v Polsku. Neklasických návratů do Čech bylo určitě víc. Možná některý z Buderážských byl na práci v Německu a po válce zůstal rovnou v Čechách. Vzpomínám například, že jeden ze synů Hlaváčových (Toník?) byl v Německu, ale nic bližšího o něm nevím. Několik Volyňáků jsem potkal ve sběrném táboře Červeného kříže při mém odjezdu z Polska v roce 1946. Vraceli se ještě v uniformách ze západní armády.

Závěr

Dílko Vyprávění o Buderáži má rodinný charakter. Není recenzováno ani neprošlo redakční úpravou. Lze jej případně doplňovat podle úvahy nebo potřeby. O autorském právu není třeba uvažovat. Lze jej pohodlně okopírovat – má jednoduchou „kalendářní“ vazbu. Autor se omlouvá za všechny nepřesnosti, eventuální chyby. Prosí brát v úvahu, že dílko vzniklo pozdě a v časové tísní.

Připravila: M. Čonková, Autor: Ing. Josef Kindl, konzultanti: František Vyhnálek, Ing. Václav Kubelka

Zdroj: volynaci.cz

Reemigrace volyňských Čechů z obce Buderáž v letech 1945-1947

Mlýnek (Mühlgrün), okres Cheb

Dědouch Václav *1929, Blažena *1908, Helena *1943

Chomutov, okres Chomutov

Vegrich Jaroslav *1898

Veverková Alexandra *1913, Marie *1882

Březno, okres Louny

Ježke Antonín *1930 Ježkeová Marie *1908

Pokorná Karolína *1876

Čárka, okres Louny

Vyhnálek Josef *1931, Jaroslav *1932, František *1934,

Vyhnálková Marie *1906

Kryry, okres Louny

Altman Vladimír *1907, Mikuláš *1940, Altmanová Jiřina

*1912, Helena *1942, Marie *1946

Balada Jiří *1939, Josef *1944, Baladová Anna *1914,

Helena *1937

FencI Jan *1928, Vladimír *1875, Fenclová Anna *1930,

Helena *1898

Hlaváč Vladimír *1923, Josef *1938, Slávek *1940,

Václav *1944, Filip *1882, Hlaváčová Helena *1906,

Emilie *1927, Helena *1929, Slavěna *1936, Anna *1937,

Antonie *1941

Jandová Emilie *1908, Marie *1934

Kadleček Václav *1900, Václav *1931, Kadlečková Anna

*1906, Emilie *1933

Koreček Antonín *1924

Kubelka Vladimír *1914 Kubelková Marie *1877, Helena

*1925

Matasková Antonie *1876

Nosek Josef *1900, Nosková Antonie *1907, Marie

*1931, Ludmila *1933

Novotná Marie *1912

Pěchota Vladislav *1910, Vladimír *1910, Pěchotová

Anna *1929, Emilie *1929, Helena *1929, Růžena *1935,

Anna *1894, Františka *1877

Šejna Václav *1925, Filip *1885, Šejnová Kateřina *1886

Šimrtová Marie *1919, Anna *1938, Olga *1941

Šmídová Ludmila *1926, Jiřina *1931, Ludmila *1896

Vojtová Marie *1911

Liběšovice, okres Louny

Doležalová Olga *1918, Helena *1939

Hašinková Marie *1884

Vacínek Antonín *1907, Josef *1932, Jaroslav *1941

Vacínková Olga *1908, Marie *1936

Libořice, okres Louny

Blažek Alexandr *1920, Josef *1931, Gustav *1890,

Blažková Emílie *1933, Anna *1895

Janda Alexandr *1912, Vladimír *1940, Antonín *1894

Jandová Helena *1919, Emilie *1889

Jonášová Marie *1877

Kroupa Jan *1914, Václav *1919, Jaroslav *1940, Jan

*1875, Antonín *1912, František *1925, Kroupová Josefka

*1882, Emilie *1919

Kuba Alexandr *1894, Kubová Naděje *1898 Kubový

Alexandr *1899

Kubizňák Antonín *1926, Hynek *1942, Petr *1917,

Kubizňáková Marie *1879, Emilie *1905, Anisie *1910,

Jiřina *1923, Anna *1937, Anna *1938, Marian *1939,

Nina *1941, Helena *1946

Lipovská Libuše *1915, Irena *1943, Marie *1880,

Lipovský Josef *1915

Macek Josef *1920

Maurelová Anna *1903, Petr *1927, Naděje *1932

Mrázková Helena *1922

Novotná Anastazie *1863

Patlajenko Antonín *1923

Raček Josef *1889, Račková Anna *1920, Nina *1929

Sklenář Antonín *1885, Sklenářová Emilie *1888

Šimon Jonáš *1900

Škoda Josef *1918, Bohumil *1918, Josef *1943 ,

Škodová Helena *1920, Emilie *1923, Evženie *1941,

Anna *1894

Umlaufová Žofie *1920

Vegrich Světoslav *1934, Vegrichová Anna *1903

Podbořany, okres Louny

Kovařík Josef *1882, Kovaříková Marie *1925, Ludmila

*1933, Anna *1887

Siřem, okres Louny

Kubelka Václav *1937, Josef *1939, Kubelková Emilie

*1912, Marie *1933, Anna *1941

Kubová Antonie *1890

Lucuk Antonín *1885

Raček Josef *1942, Bohumír *1944, Račková Františka

*1910, Anna *1933, Emilie *1936

Savčuk Sezont *1908, Jiří *1941, Savčuková Miroslava

*1937, Eugenie *1899

Solilová Anna *1928, Marie *1892

Svoboda Vladimír *1881, Svobodová Vincentina *1886

Soběchleby, okres Louny

Bláha Alexandr *1914, Jaroslav *1943, Alexandr *1946,

Vladimír *1889, Bláhová Marie *1921, Anna *1888

Huňat Jaroslav *1921

Pomanová Marie *1886

Švejnoha Jaroslav *1883, Švejnohová Marie *1890

Tomín Václav *1908, Jiří *1934, Tomínová Emílie *1913,

Helena *1942

Žatec, okres Louny

Pěchota Michal *1931, Josef *1933, Jan *1937, Václav

*1944, Josef *1897, Pěchotová Antonie *1904, Marie

*1928, Alžběta *1935, Anna *1940

Železná, okres Louny

Dědouch Alexandr *1901, Bohumil *1925, Josef *1932,

Dědouchová Vlasta *1902, Anna *1929, Alexandra *1935

Horní Jiřetín, okres Most

Rozhon Václav *1937, Rozhonová Marie *1906, Olga

*1933

Stachovice, okres Nový Jičín

Dvorčuk Josef *1935, Mikuláš *1890, Dvorčuková Věra

*1901, Ninan *1922

Ničová, okres Chomutov

Kubizňák Franc. *1932, Josef *1899, Kubizňáková

Natalie *1906

Novotná Věra *1910, Rosalie *1942, Anna *1946,

Novotný Václav *1905, Václav *1943, Josef *1945

Olešovice, okres Plzeň-sever

Benešová Anna *1894, Marie *1923, Helena *1924
Konstantinovič Václav *1930, Konstantinovičová
Alexandra *1923, Věra *1926, Marie *1886
Lucuk Václav *1913, Vladimír *1940, Lucuková Věra
*1924, Helena *1944, Barbora *1894
Žovtánek Jan *1911, Václav *1940, Žovtánková Emilie
*1916

Světce, okres Plzeň-sever

Maksimčuk Michal *1943
Mauer Jindřich *1902, Nad'a *1922, Vladimír *1934,
Viktor *1935, Josef *1938, Marie *1940, Věra *1946

Úterý, okres Plzeň-sever

Altman Teodor *1908, Antonín *1938, Altmanová Marie
*1911, Jiřina *1934, Marie *1935
Beneš Adolf *1862, Jaroslav *1901, Josef *1933,
Vladimír *1898, Benešová Marie *1866, Marie *1899,
Anna *1929, Věra *1904, Marie *1932
Beran Václav *1937
Bulíř Josef *1937, Václav *1944, Václav *1906, Bulířová
Marie *1909, Emílie *1933
Čech Václav *1884, Čechová Marie *1888
Čenovská Marie *1904, Emílie *1932, Helena *1932,
Marie *1939, Čenovský Josef *1907
Dědouch Antonín *1936, Jaroslav *1941, Dědouchová
Ludmila *1911, Marie *1920, Emilie *1936, Anna *1944,
Anna *1882
Dvořák Josef *1927, Dvořáková Emilie *1928, Marie
*1946
Habeš Pavel *1880, Habešová Helena *1926, Nad'a
*1936, Marie *1946, Božena *1885
Husák Vladimír *1903, Alexandr *1932, Jan *1934,
Antonín *1874, Václav *1899, Husáková Antonie *1904,
Marie *1906, Eugenie *1930, Jiřina *1937, Pavlína *1877
Janda Václav *1931, Václav *1933, Václav *1934,
František *1888, Josef *1886, Václav *1897, Viktor *1895,
Jandová Blažena *1907, Antonína *1908, Marie *1926,
Marie *1927, Julie *1930, Marie *1892
Jonáš Antonín *1941, Mikuláš *1907, Jonášová Kristina
*1905, Anna *1935
Kindel Vojtěch *1900, Kindelová Barbara *1905, Anna
*1926, Marie *1931, Anna *1862, Marie *1931
Křepelka Josef *1898
Kubat Josef *1852, Kubatová Bohumila *1873
Linger Vladimír *1901, Vladimír *1945, Lingerová Emilie
*1913, Libuše *1935, Lingr Václav *1900, Bohumil *1928,
Antonín *1930, Michal *1898, Lingrová Emilie *1904,
Helena *1906, Helena *1926, Marie *1932, Marie *1878
Lipovská Marie *1905, Helena *1935, Žofie *1930,
Lipovský Václav *1935, Alois *1897
Litvínová Helena *1924
Loukotová Marie *1930
Macková Marie *1926
Maršík Josef *1928, Emilián *1933, Teodor *1894, Anna
*1897
Mračková Anna *1930
Mrázek Karel *1906, Viktor *1939, Jaroslav *1940, Jan
*1945, Antonín *1946, Antonín *1871, Josef *1894,
Mrázková Marcela *1910, Helena *1916, Emilie *1898
Nepodal Antonín *1895, Nepodalová Anna *1898
Novotná Kristina *1892, Emilie *1903, Emilie *1921,
Helena *1932, Albína *1932, Novotný Vojtěch *1935,
František *1899, Jindřich *1896

Průša Josef *1892, Antonín *1931, Jaroslav *1933,
Průšová Anna *1902

Raček Karel *1901, Antonín *1937, Bohumil *1880,
Račková Emilie *1904, Emilie *1929, Barbora *1884

Sedlecha Marie *1920

Sklenář Josef *1911, Václav *1932, Václav *1888, Josef
*1883, Sklenářová Barbora *1915, Marie *1929, Helena
*1942

Starek Jiří *1941, Starková Antonína *1914, Eduna *1943

Šejnová Helena *1924, Jiřina *1942

Škoda Alexandr *1911, Josef *1932, Škodová Alexandra
*1906, Anna *1913, Alžběta *1931, Jiřina *1941, Helena
*1946, Barbora *1875

Šlezinger František *1884, Šlezingerová Marie *1919

Štrajt Josef *1909, Václav *1943, Štrajtová Nad'a *1918,
Anna *1923

Žovtanek Josef *1903, Anna *1908, Slavěna *1937

Děkov, okres Rakovník**Zderaz, okres Rakovník**

Kudrna Josef *1912

Velké Losiny, okres Šumperk

Beneš František *1895

Černošín, okres Tachov

Sobolevská Anna *1904, Sobolevský Antonín *1900,
Eduard *1915

Vichov, okres Tachov

Lingr Jaroslav *1930, Josef *1932, Lingrová Františka
*1909

Příspěvky na tisk duben - květen 2026

Region Žatec

Jaroslav Nový 500 Kč,
nejmenovaný dárce 600 Kč.

V čísle 2 byla chybně uvedena dárkyně.

Správně je Libuše Sudková 700 Kč.

Region Brno

Marie Pechalová 300 Kč,
Vlasta Poláková 300 Kč,
Viktor Hurt 100 Kč,
Zdeňka Procházková 200 Kč,
Antonie Dobrovolná 200 Kč,
Miloslava Keprtová 500 Kč,
Eleonora Jaitnerová 300 Kč,
Milada Svobodová 200 Kč,
Vladimír Kačírek 200 Kč,
Světla Smejkalová 200 Kč,
Milada Čechová 200 Kč,
Radmila Hyblerová 300 Kč.

Region Karlovy Vary

Ludmila Jančová 450 Kč.

Region Šumperk

Evženie Hamplová 200 Kč.

Region Litoměřice

Vladimír Zelenka 200 Kč,
Josef Polák 700 Kč.

Region zahraničí

Jiří Raicin zaslal na členské a tisk 1 050 Kč.

Gratulujeme!

Oznamujeme všem, že blahopřání se zveřejňují při kulatých a půlkulatých výročí a od 80 let výše každý rok.

Region CHOMUTOV

V červnu oslaví 80 let paní **Mgr. Danuše Manová** roz. Stárková z Hulče České, nyní bytem Žatec, 70 let paní **Helena Matysová** roz. Nudčenkova ze Všehrd.

Všem jubilantům přejeme hodně zdraví štěstí a spokojenosti.

Region ŠUMPERK

V červenci oslaví 94 let paní **Lidie Purová, roz. Beštová** z Českého Straklova, nyní Šumperk, 86 let paní **Vlasta Tomášková, roz. Šmídová** z Novin Českých, nyní Zábřeh, 81 let paní **Věra Jonová roz. Krobotová** z Hartíkova, nyní Nový Malín, 70 let pan **Stanislav Procházka** z Libiny.

Jubilantům přejeme pevné zdraví a životní pohodu.

Region TEPLICE

Jeden z našich nových mladých členů, **Ing. Tomáš Dvořák MBA** z Teplic slaví 6. 6. 2026 krásné 40. narozeniny. Předkové jeho rodiny žili ve volyňské Olšance a Ledochovce. Velmi nás těší, že jako potomek volyňských krajanů bude v úctě k jejich odkazu aktivně pokračovat v činnosti našeho zapsaného spolku SČVP.

Srdečně blahopřejeme a přejeme hodně sil a elánu do příštích let.

Region OLOMOUC

V červnu oslaví 65 let paní **Jiřina Cáhliková roz. Poláková** z Hněvotína. Jubilantce přejeme pevné zdraví a životní pohodu.

Region NYMBURK

Dne 17. 5. 2026 oslavila významné jubileum – 60 let – naše stálá členka sdružení paní **Pavλίna Horníková**. Touto cestou chceme popřát vše nejlepší, pevné zdraví, hodně štěstí a pohodu do dalších let.

Nemůžeme opomenout, že ve stejný den by oslavil své 95. narozeniny tatínek paní Horníkové, **Jaroslav Orst**. Vzpomínáme na něj s úctou. Na Ukrajině pracoval jako ředitel školy v Malé Zubovštině. Po havárii v Černobylu byl jeden z organizátorů přesídlení rodin českého původu do země předků – ČR. Vděčíme mu za to, že nám pomohl najít nový domov v České republice. Po přesídlení se pan Orst zapojil do činnosti Sdružení Volyňských Čechů a jejich přátel. Stal se předsedou sdružení pro region Nymburk. Pomáhal nám se začleněním do společnosti. Jaroslav Orst se také ujal práce překladatele z ukrajinštiny do češtiny, čímž nám zjednodušil vyřizování dokladů na úřadech.

Nikdy nezapomeneme na skromného, pracovitého a vždy připraveného každému pomoci – Jaroslava Orsta.

Region ŽATEC

V červnu oslaví 75 let paní **Bohumila Sulovská** roz. Šťastná, Hrušvice, nyní Čejkovice.

V červenci oslaví 70 let paní **Irena Litvínová** roz. Zemanová z Lucku, nyní Žatec, 83 let **Helena Tomešová** roz. Bačovská z Martinovky, nyní Žatec, 85 let paní **Eugenie Arvajová** roz. Honsová z Českého Volkova, nyní Líšťany, 86 let paní **Ludmila Štěchová** roz. Štípková z Újezdců, nyní Žatec, 86 let paní **Věra Turšnerová** roz. Maksová z Kvasilova, nyní Ličkov.

Do dalších let hodně zdraví a štěstí!

Region HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

V červnu oslaví 89 let pan **Rostislav Kaufman** z Malované, nyní Náchod, 84 let paní **Anna Podaná** z Mirohošti, nyní Praha.

V červenci oslaví 75 let pan **Zdeněk Pichrt** z Prahy.

Jubilantům přejeme do dalších let životní pohodu a pevné zdraví.

Region MORAVSKOSLEZSKÝ

V červnu oslaví 80 let pan **Josef Báča**, nar. Malý Špakov, bytem Kujavy, 81 let paní **Božena Žarloková**, nar. Martinovka, bytem Krnov, 82 let **Antonín Sajler**, nar. Sedmiduby, D. Poll-Vidsanka, bytem Krnov, 84 let **Libuše Janková**, nar. Martinovka, bytem Krnov, 85 let **Jiřina Zindlerová** - Kopecká, nar. Janovka, bytem Pustějov, a 86 let **Slavěna Procházková** - Krušinová, nar. Dembrovka, bytem Krnov.

V červenci oslaví 82 let paní **Marie Tejčková** - Průšková, nar. Ulbárov, bytem Krnov a 75 let Jaroslav Kopecký, nar. Janovka, bytem Hladké Životice.

Všem jubilantům přejeme dny plné zdraví, vitality, pohody, radosti, optimismu, spokojenosti a také štěstí.

Region BRNO

V červnu oslavuje 97 let pan **Vladimír Odstrčil** ze Straklova, nyní Rakovník, 94 let paní **Marie Pechalová**, roz. Holická ze Sergejevky, nyní Brno, 84 let pan **Viktor Hurt** z Hlinska, nyní Brno. V červenci oslaví 96 let paní **Zdena Dufková**, roz. Zelená z Nivy Hubinské, nyní Loděnice, 80 let paní **Libuše Hlavsová**, roz. Poláková z Nivy Hubinské, nyní Cvrčovice. Jubilantům přejeme pevné zdraví a životní pohodu.

Region MOHELNICE

V červnu oslaví 87 let pan **Košťál Zdislav** z Lipiny, t.č. Mohelnice. V červenci oslaví 94. narozeniny paní **Božena Machová** z Martinovky, nyní z Loštic. Všem našim jubilantům přejeme pevné zdraví.

Region LITOMĚŘICE

V červnu oslaví 89 let paní **Jiřina Kuklová** z Verneřic. V červenci oslaví 50 let paní **Gabriela Toulová** z Lovosic, 65 let pan **Jiří Jetenský** z Miřejovic, 75 let paní **Vladimíra Nováková** z Litoměřic, 75 let pan **Jaromír Janouch** z Děčína, 84 let paní **Mgr. Anna Švihlíková** z Křešic (Oken), 89 let pan **Vlastimil Šebesta** z Děčína. Všem oslavencům přejeme hodně zdraví a spokojenosti do dalších let.

Region PODOŘANY

V červnu a červenci oslaví pan **Zdeněk Beneš** 60 let, bytem v Malměřicích, pochází z Ujezdce Českého, 81 let oslaví paní **Olga Dolejšová**, bytem Podbořany, pochází ze Sofievky, 84 let oslaví **Křížová Alla**, bytem Podbořany, pochází ze Zdolbunova, 88. narozeniny oslaví paní **Emilie Stieberová, rozená Tichá**, bytem Blov, pochází z Bojarky. Jmenovaným oslavencům i těm, kteří jmenovaní nejsou, srdečně blahopřejeme a přejeme hodně zdraví.

Region BROUMOV

V červnu oslaví životní jubileum 65 let paní **Alena Sidorová, roz. Pokorná** z Máslenky, nyní bytem Broumov. Přejeme pevné zdraví, štěstí a rodinnou pohodu.

NAŠE ŘADY OPUSTILI

Region CHOMUTOV

Dne 14. 5. 2026 zemřel ve věku 96 let pan **Jaroslav Ludvík** z Teremna, naposledy bytem Jirkov. Upřímnou soustrast rodinám a pozůstalým.

Region Moravskoslezský

V únoru 2026 zemřela ve věku 71 let dlouholetá členka od r. 2016, paní **Olga Váňová** z Vítkova. Upřímnou soustrast pozůstalým.

Region LITOMĚŘICE

Dne 28. 4. 2026 zemřel v 81 letech **Miroslav Šimberský** z Liběšic, pocházel z Českého Boratína. Upřímnou soustrast rodinám a pozůstalým.

Vážení, snažíme se aktualizovat seznam obětí Českého Malína, protože stávající seznam není s největší pravděpodobností úplný. Vy, kteří jste ztratili své předky, případně příbuzenstvo při tragédii v Českém Malíně, kontaktujte mě na e-mailu: srbecky@me.com.

Upozornění! Název konta: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, Praha č. ú.: 252001907/0300 Československá obchodní banka a.s., Poštovní spořitelna, Roztylská 1, 225 95 Praha. Prosíme, abyste neupomínali zveřejnění dárců a darů, zveřejňujeme je až po obdržení účetního dokladu. Peněžní dary neposílejte na adresu šéfredaktora. Změny v evidenci členství, adres, přihlášky nových členů, ukončení členství a dotazy zasílejte zásadně na adresu Marie Nečasová, Podhájek 68/V, 471 24 Mimoň, tel: 728 351 726, e-mail: m.necasova@seznam.cz. Děkujeme.

Vydává Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel pro potřebu svých členů. Za obsahovou náplň odpovídají autoři příspěvků. Vychází jako občasník. Ve Zpravodaji jsou použity obrázky z fotobanky Canva. Číslo vydání 3/2026. Redakční rada: K. Stieberová, N. Chejnovská, E. Langpaulová, M. Srbecký. Příspěvky nejsou honorované, nevyžádané rukopisy se nevracejí. Příspěvky zasílejte na e-mailovou adresu: zpravodajscvp@seznam.cz nebo na N. Chejnovská, Dlouhý Újezd 202, 34701 Tachov. Tiskne: MH Tisk, Bubenská 43, 170 00 Praha 7 Holešovice. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod ev. č.: MK ČR E 5901. Termín pro zaslání příspěvků do č. 4/2026 je 25. 7. 2026. www.scvp.eu; www.volynaci.cz. Toto číslo vyšlo 15. června 2026. Číslo 4/2026 vyjde v srpnu.